ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII — Број 492
Субота, 3. јун 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ДА ВИШЕ НЕ ГРАДЕ

Када је средином 16. века на данашњем Црвеном тргу у Москви било довршено грађење велике цркве Василија Блаженског, руски цар Иван Грозни наредио је да њене градитеље Барму и Постника ослепе, одсеку им руке и ишчупају језик „да нигде више на свету не

би могли да саграде сличну цркву". Црква Василија Блаженског грађена је пет година (1555—1560), а у спомен заузимања града Казана (1552).

ПРВЕ СВИЛЕНЕ ЧАРАПЕ

Први пар свилених чарапа у Европи обукао је, пре 420 година,

енглески владар Хенри XIII када је позирао свом дворском сликару.

СВЕ У КРУГУ

У јужноафричком племену Кафри круг се сматра за најсрећнију геометријску слику. Због тога припадници овог племена граде округле колибе које су у сваком селу поређане тако да чине правилан круг. Поред тога, свако такво село ограђено је кружном оградом од јаких стабала.

СТАТИСТИКА разговора

У Сједињеним Америчким Државама објављена је недавно брошура под насловом „Телефон у свету". Ова књижица садржи занимљиве статистичке податке. Крајем 1959. године у читавом свету било је 133.600.000 телефона, што износи 9 милиона више него у 1958. години и два пута више него у 1950. години. Најразговорнији по овој статистици су Канађани и Исланђани. На сваки телефон у Канади долази просечно 530, а на Исланду 508 разговора годишње.

Најусамљенија...

Најусамљенија животиња на свету је вероватно „Мани", једини живи примерак лигера. Милиони посетилаца зоолошког врта у Блемфонтену у Јужној Африци дивили су се тој звери која има пруге тигра а гриву лава.

Пре кратког времена добили су родитељи лигера — отац је лав а мајка тигрица — још једно младунче, али је оно брзо угинуло. Изгледа да

ће Мани остати једини лигер. Родитељи су стари по 17 година, и зоолози не верују да ће они живети дуже од 20. Отац лав и мајка тигрица заједно су одрасли и тако су се здружили а да су се срели као одрасле животиње вероватно би се међусобно бориле до уништења.

ШКОТЛАНЂАНИ И ЊИХОВИ ВИЦЕВИ

Вицеве о шкотском тврдичлуку измишљају и шире сами Шкотланђани. Већина ових шала настаје у једном клубу у Абердину који је ставио себи у задатак да скупља вицеве о тврдичлуку Шкотланђана. Ове шале имају много већу „прођу" у самој Шкотској него у другим земљама. Само, док их у другим земљама прихватају као истините, Шкотланђани их не примају озбиљно. Наиме, Шкотланђани верују да нису шкрти већ само духовити а хумор је небески дар и — не кошта ништа.

Велико узбуђење завладало је у Абердину кад је један дечак пао у воду. Неки пролазник скочио је за њим и спасао га у последњем тренутку. Дечаков отац дотрчао је без даха.

— Ви сте спасли мог малишана?

Човек је потврдио.

— А где сте затурили његову капу? — забринуто се распитивао отац.

Кад деца у Абердину траже од својих очева новац за сладолед, ови тада истресу неколико језивих прича од којих деци проструји језа дуж кичме. Резултат је исти као и да су им дали новац — леден.

Један брачни пар без деце одлучио је да усвоји једног дечка. На питање зашто не би усвојили девојчицу која би им, уосталом, касније могла бити од користи у обављању домаћих послова, жена је одговорила: „Али ми имамо код куће једне панталонице за мушкарчића".

Један абердински месар добио је једно јутро цедуљу следеће садржине: „Молим да данас не шаљете отпатке од џигерице за мачку. Ухватила је једног миша".

Да ли су Шкотланђани уопште шкрти? И где лежи оно зрнце истине око кога је подигнут заштитни зид од вицева које Шкотланђани сами измишљају? Онај ко је пропутовао Шкотску и упознао њене људе зна да је гостољубље једна од најуочљивијих особина Шкотланђана. Ако намерник сврати на коначиште код шкотског сељака доживеће да његов домаћин одбије да прими новац за преноћиште и храну. Чак и сиромашни Шкотланђани примиће сваког веома гостољубиво.

У ствари они нису шкрти. Они су само штедљиви у највећој мери. А штеде по правилу на себи самима. Док ће госту пружити све што им је могућно, о сваком издатку који треба да учине за себе, три пута ће размислити. Они нерадо издају новац за непотребне ствари. Ако постоји добра аутобуска веза, они ће се возити аутобусом и уштедеће новац који би издали за такси. Због тога у Единбургу има веома мало такси—аутомобила а и они служе углавном за превоз пртљага. То што чак и имућни Шкотланђани стално иду у избледелим кишним мантилима има своје „климатско" оправдање. У Шкотској често и обилно падају кише и Шкотланђани који се радо крећу по чистом ваздуху, филозофски сносе последице своје климе — на одевању. Од кишног мантила се стога захтева да буде непромочив, а не леп.

Шкотланђани једу умерено и не причају много о јелу. Њихов јеловник је готово увек исти.

Али, Шкотланђани постају расипници кад је у питању школовање и васпитање деце. Они децу шаљу у најбоље школе, омогућују им да се од малена баве спортовима и брину се за њихову разоноду. Нигде, ваљда, као у Шкотској нема толико дечијих празника. Шкотланђани свуда воде своју децу са собом, чак и у биоскоп, где се често могу чути бебе како плачу а да при том нико од публике не протестује. Међутим, и код деце се запажају особине шкотског карактера. Мали Шкотланђани никад неће од родитеља затражити оно што не могу добити. Они знају вредност сваке ствари и неће страћити ни један једини пени.

Прича се да је једном један дечак, кога су родитељи први пут повели са собом у кафану, био запрепашћен када је чуо колико износи рачун за три чаше лимунаде.

— Али, тата — узвикнуо је — па, то је срамота! Никад више нећу овде пити лимунаду! У посластичарници је јевтинија.

Шкотланђанин је великодушан кад је у питању гостољубље или доброчинство. Али, он сматра сваки непотребно издати пени као бачен. Због тога он доброћудно допушта да се причају шале о његовом тврдичлуку. Он их чак и сам измишља јер воли да се смеје. А можда их сам измишља и због тога што тако пролази — јевтиније?

ЗБОГ УСКИХ ципела

Према мишљењу једног америчког стручњака за болести ногу, стопала код жена све се више деформишу због уских ципела с високим потпетицама. Он тврди да су стопала код жена за једну четвртину дужа но што су била у прошлом веку и да је то последица неудобних ципела.

— Ниједна жена — каже он — не би подносила рукавице које би јој деформисале руку без обзира колико би оне биле модерне. Међутим, већина жена носи ципеле које јој кваре ногу и то само што су такве ципеле модерне.

Ако би се садашња мода уских ципела које стежу прсте задржала столећима и хиљадама година, жене далеке будућности имаће, уместо пет прстију, само један прст на нози.

Најопаснији вук свих времена

Слика најопаснијег вука у Баварској налази се у једном хотелу у Ахау. Девет година је он угрожавао овај

крај и, према легенди, задавио преко хиљаду оваца. Године 1577. најзад је успео неки срећни ловац да смакне овог опасног становника шума.

Ripley's Веровали или не!

ТРУБА ЗА СПАВАЊЕ

ВЕЋ 700 ГОДИНА ТОКОМ ЧИТАВЕ НОЋИ У ШВЕДСКОМ ГРАДУ ИСТАДУ С ТОРЊА ЈЕДНЕ ЦРКВЕ НОЋОБДИЈА ДУНЕ У СТАРИ БАКАРНИ РОГ СВАКИХ 15 МИНУТА ДА БИ УВЕРИО ГРАЂАНЕ ДА ЈЕ СВЕ У РЕДУ И ДА МОГУ МИРНО ДА СПАВАЈУ!

САМО НА ЈЕДНОМ КУКУРУЗНОМ ПОЉУ

У ЧИТАВОЈ НОВОЈ ЕНГЛЕСКОЈ УЗРЕО ЈЕ КУКУРУЗ ГОДИНЕ 1816. КАД ЈЕ СНЕГ ПАО У ЈУНУ А У ЈУЛУ СЕ ЗАМРЗЛЕ МНОГЕ РЕКЕ И МАЊА ЈЕЗЕРА

КАМЕНЕ ЗАВЕСЕ

У ПЕЋИНИ КОКС У ЕНГЛЕСКОЈ — ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ

ПОКЛОНИ

ЗА НЕВЕСТУ ИЗ ПЛЕМЕНА ШАНАР (ИНДИЈА) ДОНОСЕ СЕ У ОГРОМНОЈ КОРПИ КОЈА ИМА ПО ЈЕДНУ РУЧКУ ЗА СВАКОГ ГОСТА КОЈИ ЈЕ ПРИЛОЖИО ПОКЛОН

ДОМ

ВИЛИЈАМА ШЕЛДОНА, БИВШЕГ ТРГОВЦА ЧАЈЕМ ИЗ ХЕВЕРИНГ-БАУЕРА (ЕНГЛЕСКА) САЗИДАН ЈЕ У ОБЛИКУ ЛИМЕНЕ КУТИЈЕ ЗА ЧАЈ

НАПОЛЕОН I

ИМАО ЈЕ У БАЛЧАКУ МАЧА ДИЈАМАНТ ОД 136 КАРАТА ДОК ЈЕ СЕЧИЦА ТОГ МАЧА БИЛА ОД — КАЛАЈА!

АКЕР

ЈЕ У СТАРОЈ ЕНГЛЕСКОЈ ИЗНОСИО ОНОЛИКО ЗЕМЉЕ КОЛИКО ЈЕ ПАР ВОЛОВА МОГАО ДА УЗОРЕ ЗА ЈЕДАН ДАН

ПИЈЕ САМО ФИЛТРИРАНУ ВОДУ

Горила пије само пречишћену воду, најрадије из лијана, јер је филтрирана кроз

срж саме биљке. Иако жедан, горила обичну пијаћу воду неће ни да погледа.

СКАКАВЦИ — КАМЕЛЕОНИ

У брдима Аустралије живи нарочита врста скакаваца, која мења боју према времену. Ако је време топло и сунчано — скакавац је плав. Уколико време почиње да се мути — постаје маслинастозелен. Ноћу је боја скакавца потпуно црна. Зоолози су на-

шли у глави тог скакавца читаву мешавину боја.

Камелеон иако је познат по мењању боја никад не постаје плав или црвен, јер он не мења боју према атмосферским приликама као скакавац, већ према свом „расположењу" — ако је узбуђен или уплашен боја му постаје бледа са жутим тачкама и смеђим мрљама. Ноћу је бео.

ПРАРЕЧ

„Мајка" је једна од многобројних прапречи која у многим, иако нимало сродним, језицима гласи слично:

индијски — матар
немачки — мутер
италијански — мадре
шпански — мадре
румунски — мума
француски — мер
португалски — мае
енглески — мадер
холандски — модер
норвешки — мор
шведски — мор
чешки — матка
пољски — матка
бугарски — мајка
литвански — матина
кинески — моу
руски — мат

НЕ ВИЧИТЕ НА пса и мачку

Треперење звучних галаса које прима уво човека дости-

же 20.000 херца, а пса и мачке 40.000 херца. Слух код ових домаћих животиња је дакле дупло оптерећен и зато пас и мачка сваки звук чују двоструко јаче од човека.

НИ РОДИТЕЉИ...

Стефан и Роберт — два мушкарчића близанца, у једном америчком градићу недалеко од Њујорка, до те мере су слични да их ни њихова рођена мајка није могла да разликује неколико недеља после њиховог рођења.

И на једном и на другом дечачићу било је све толико истоветно да је мати почела већ да очајава јер никако није могла да зна ко је од њих двојице Стефан а ко Роберт. И отац близанаца је био такође беспомоћан.

Да би се извукли из те недоумице која је почела да их забрињава, родитељи су позвали у помоћ државно одељење за идентификацију.

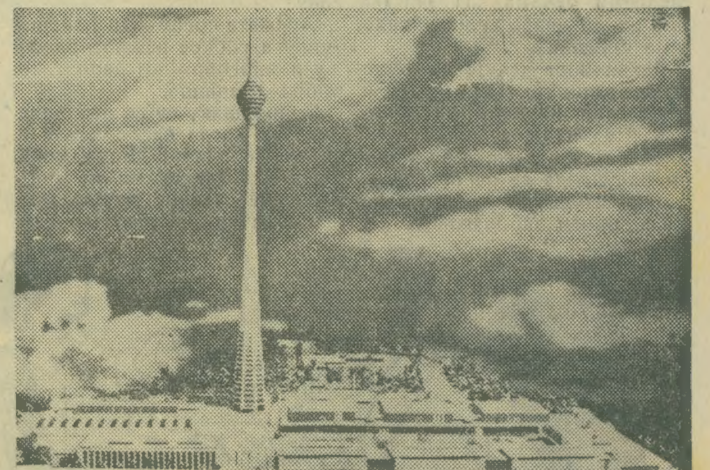
Стручњаци су из породилишта узели снимке стопала оба детета, који се у америчким породилиштима чувају у фототеци, па су помоћу упоређивања и уз примену техничких инструмената за идентификовање, тачно установили који је мушкарчић Стефан а који Роберт.

После овога мајка је набавила два наруквице на чијим су плочицама угравирана имена.

Тако су родитељи успели да се осигурају од забуне бар док деца својим даљим развојем не буду стекла неке природне разлике.

Зажмурели

Приликом недавног штрајка лучких радника у Енглеској, стражари су зажмурели на оба ока када је тридесет добровољаца прионуло да из теретног брода истовари пола милиона острига увезених из Португалије које би поцркале да су још само један дан остале без воде. Из традиционалне енглеске љубави према животињама прекршена је дисциплина и ове животињице су спасене смрти од жеђи. У овом случају оптужба због „свирепости према остригама" не би баш била на свом месту, пошто те животињице, које су додуше на веома ниском ступњу развоја и немају нервни систем — сладокусци једу живе.

АТРАКЦИЈА ЛОЗАНЕ

Без обзира на негодовање једног дела јавности нека компанија у Швајцарској хоће да сагради у Лозани нарочиту атракциону кулу високу 280 метара. На првих 15 спратова биле би смештене разне канцеларије и једна концертна сала за хиљаду посетилаца, поред других мањих. На врху куле налазио би се велики ресторан и неколико галерија са врло лепим изгледом на Алпе и језеро. Остварење овог интересантног објекта који би привлачио многе туристе очекује се ускоро.

ПОСЛЕДЊА ЖРТВА

„Ја сматрам да је у рату најстравичнији догађај када јапански пилот-самоубица почне да се обрушава. Можда зато што товар експлозива који носи, за разлику од других, има живо срце, темпирано тако да осећање страха повећа или створи презир према смрти?“

Јутро је било свеже. 14. маја 1945. године. Шетао сам да се загрејем по палуби великог америчког носача авиона „Ентерпрајз“. Били смо негде у водама Пацифика. Ону другу страну земљине хемисфере која је у мраку, сада осветљавају буктиње победе. Рат је завршен. А овде? Шта ми још тражимо по овим привидно мирним, бескрајним пучинама океана? За нас рат још траје. Зацело чекамо последње — да приложимо сами себе. Погледом трагам по овом дивном јутру, по небу, по пучини, по глаткој писти на палуби за узлетање авиона. Све је непокретно, мирно, спокојно.

Човек крај радара ухватио је у 6.50 часова једно усамљено „блип“. Одјекнуше алармна звона. У трену јутарња тишина као да се утопи у плаве дубине океана. Топовске цеви уперише се ка невидљивом непријатељу, спремне на паљбу чим се „фантом“ појави.

Порука смрти

После четири минута у даљини смо приметили тачку на небу која се приближавала броду. За тренутак нестала је у облацима, а онда се после 3,5 миље летења по „магловитој путањи“, опет појавила, спуштајући се лагано.

Постало нам је јасно: ка свом циљу летео је јапански авион којим управља пилот-самоубица-камиказа. Топови су отворили ватру. Авион, као да је играо жмурке, опет је нестао. Цеви батерија су подрхтавале. Нашим авионима на носачу, који нису узлетали, испражњени су резервоари за бензин, и склоњени су под палубу.

Чинило ми се да видим лице неког жутог младића, у тој проклетој машини. Зашто је одлучио да умре. Зашто? Сетио сам се прве заповести камиказама:

„Царство стоји на раскршћу између победе и пораза. Прва јединица пилота-самоубица, одређена да победи снагом духовне воље, својим успехом и својим примером надахњује следеће. Излишно је питање да ли ћете се вратити. Ваша мисија означава сигурну смрт. Ваша тела биће мртва, али не и ваш дух. Смрт једног од вас биће рођење милиона других. Зато не избегавајте ништа што би утицало на вашу вежбу и ваше здравље. За собом не смете оставити ни један разлог за сажаљење јер би вас то пратило кроз вечност. И на крају: не смете сувише журити да умрете. Ако не можете да нађете циљ вратите се натраг. Следећег пута наћи ћете неизоставно бољу прилику. Изаберите смрт која доноси максимални резултат“.

Кроз рику топова свест ми је понављала као рефрен последње речи ове поруке: „Изаберите смрт која доноси максимални резултат“.

Наш брод, ми сви, били смо сада циљ и цена смрти једног фанатика.

Кроз кишу од челика

Авион-самоубица приближавао се задњој страни нашег брода. Скривен облацима још се није видео. Вођени радаром топови од 120 милиметара сипали су ватру. Придружили су им се и противавионски митраљези, али сви на — невидљивог противника.

Преживљавали смо сви исто: панични страх услед кога су нам очи постале исколачене а уста сува.

Пилоти-самоубице су прави летећи ђаволи које је тешко оборити. Наш носач авиона, у једном ранијем сукобу са њима, имао је срећу: фебруара 1942. године у близини Маршалских острва изнад америчке ескадре, у којој су били носачи: „Ентерпрајз“, „Франклин“ и „Бело Вуд“, појавили су се ови ђаволи. Промашили су тада „Ентерпрајз“, али су два друга носача била погођена. Погинуло је 158 људи, уништено је 45 авиона, а оба носача су одвучена на поправку.

Због огромних цистерни бензина носачи авиона су одувек били жељени циљ камиказа — погодни за судар и изазивање пожара. Оштетити палубу за узлетање значило је избацити из борбе око стотину авиона.

Јапански авион избио је из облака и почео да се обрушава под углом од око 30 степени и брзином од 250 чворова на сат. Приближавао се сасвим лагано и опрезно, спретно маневришући да би избегао поготке.

Очигледно, пилот је знао свој посао. И свима нама, који смо га посматрали, застао је дах у грудима: авионом пуним експлозива удариће у палубу нашег носача.

Све батерије су отвориле паклену ватру. Топови, противавионски митраљези, чак и пушке стварале су прави заштитни зид.

Јапански авион ронио је кроз кишу од челика. Био је погођен на неколико места, и изгледало је да за собом оставља траг ватре и дима, али се и даље приближавао. Линија његових крила светлуцала је као оштрица мача.

Авион се као светлећа кугла, у којој седи човек до краја свестан страха који задаје непријатељу и тренутка своје смрти, огромном брзином и незадрживо приближавао. Сви људи, изузев тобџија и митраљезаца, лежали су потрбушке на палуби. Пламтећи и брекћући огњена лопта је прешла на предњу страну где су димњаци, мостови, осматрачнице, и са страшним треском ударила управо на задње дизалице.

Знак камиказа

Експлозија је одјекнула. Цео носач је задрхтао. После судара јапански авион се још неких 40 метара суљао по палуби за узлетање. Огроман комад дизалице одлетео је преко 100 метара увис. Од експлозије је погинуло 14 људи.

Посмртни остаци јапанског пилота-самоубице нађени су раскидани у једном углу палубе.

Сви чланови посаде прошли су крај тела овог добровољца: његово самртнички згрчено лице, његове широко отворене очи подсећале су на маску неког злог духа. Најпотресније од свега је — што је то све дело људи.

Дугмад са његове свечане тунике, постала су дивна успомена из рата неколицини привилегованих виших официра. Дугмад, сада поцрнела, била су израђена са утиснутим знаком камиказа: трешњев цвет са три латице.

ЗАР ЈЕ ТЕШКО РЕЋИ »ХВАЛА«?

Овај чланак написао је енглески лекар и познати књижевник А Кронин.

Мој стари пријатељ Џемс Бари, чији су позоришни комади и књиге добро познати, испричао ми је следећи случај. Једно поподне дошао му је у госте друг из детињства, један Шкотланђанин с којим је провео неколико сати у живој дискусији. У једном тренутку у собу је ушла Баријева кћи која је тада имала девет година. Донела је колаче које отац воли и које је сама начинила. Прекинут у дискусији, Бари је бацио поглед на послужавник, туробно је рекао „хвала“ и целим држањем је показао да кћи није морала баш тада да уђе у собу.

Дубоко ожалошћена очевим поступком, девојчица је збуњено изишла. Неколико недеља касније, мати је запитала кћер зашто не меси колаче које отац толико воли, а девојчица је одговорила: „Више никад док сам жива!“ Џемс Бари је завршио своју причу следећим речима. „И заиста, она их до данас више никада није умесила“.

Захвалност делује на људе врло васпитно. Они који су у детињству научили да цене туђ труд и да му одају признања, целог живота ће водити рачуна да се не огреше о то друштвено правило које, ипак, многи заборављају.

Мој син који студира медицину, испричао ми је случај са једним болесником коме је спасен живот захваљујући трансфузији крви. Кад се пацијент придигао, запитао је за име даваоца крви, али му је речено да се њихова имена никад не саопштавају. После неколико недеља и сам је дао своју крв. Кад су га упитали зашто то чини, рекао је:

— Неки незнанац учинио је то за мене; овим желим да му кажем „хвала“.

Мала пажња и захвалност у породичном животу значе много за узајамну срећу.

Међутим, баш у породици, човек често сматра да то може да изостане, или, једноставно, не види шта други чине за њега. Природњак Хадсон испричао ми је следећи случај. Једног дана код њега је вечерао неки биолог који му је први пут ушао у кућу. При поласку, рекао је Хадсону:

— Имате срећу што је ваша супруга упркос нежном здрављу и многобројној деци тако добра домаћица.

Природњаку су се отвориле очи тек после ове похвале и он ми је рекао: „Речи мога госта указале су ми на свакодневне женине жртве које нисам примећивао јер сам их сматрао сасвим природним. Захваљујући њему увидео сам колико сам јој годинама био неблагодаран“.

Док сам лечио једног кондуктера лондонског аутобуса, овај ми је испоручио следеће:

— Понеки пут не могу да издржим гужву у мом аутобусу. Људи се гурају, нервозни су, напрасити а уз то немају ситан новац. Али једна жена, која се мојим аутобусом вози свако јутро и вече, кад год јој дам карту осмехне се и каже: „Хвала“. Верујте ми, докторе, мени је толико потребна лепа реч да у томе часу замислим како ју је она изговорила у име свих путника и тада осетим олакшање и вољу за рад“.

Знам и један случај са Полом Валеријем. О томе ми је причао сам велики писац. Валери је, наиме, имао пријатеља који је свакога дана ручавао у једном познатом париском ресторану. Увек га је служио исти келнер и он му је давао добру напојницу, али је био ћутљив, помало туробан и са келнером никад није проговорио ни једну љубазну реч. Једанпут је Валери ручао са њим и при крају обеда захвалио се келнеру осмехом и речју, додавши му да их је добро услужио. Овај је то запамтио тако да се целе године распитивао за Валерија и питао зашто поново не дође.

На крају, да поменем још један случај. Познавао сам лекара који је неким живчаним болесницима преписивао као лек известан број „велико хвала“. Кад би му дошао неурастеник који је обесхрабрен и потиштен услед својих недаћа, а у суштини не болује од неких озбиљнијих незгода, лекар му је давао следећи савет:

— У току наредних шест месеци, било ко да вам учини макар и најмању услугу, ви ћете му се осмехнути и рећи „велико хвала“. Пригом треба да покажете да сте му заиста благодарни.

На то су болесници обично одговарали:

— Али, докторе, мени нико никад није учинио ништа пријатно у животу нити икакву услугу.

После неколико недеља или неколико месеци многи такви пацијенти су се ипак враћали упола или сасвим излечени. Више се нису жалили на неразумевање околине и нису се осећали отуђени од друштва.

Мислим да се не треба плашити захвалности па макар она неки пут била већа него што је онај коме је упућена заслужује. Она користи онима којима је упућена, а користи и онима који је упућују.

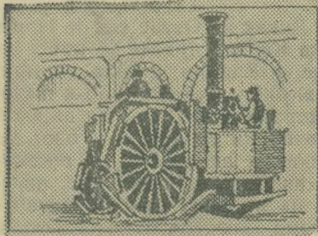
ПРЕТПОСТАВКА

За људско око павијани нису лепи, али се одликују високом интелигенцијом — кажу о њима јужноафрички зоолози. Ови велики мајмуни живе у чопорима. Међу мужјацима влада строги ред старешинства и он се одређује према старости и телесној снази. Та друштвена организација отишла је сада нешто даље. Јужноафрички зоолози су запазили да павијани, када у чопорима пођу у потрагу за храном, марширају као прави војници. Млади и снажни мужјаци иду на челу — да извиђају терен, а за њима женке које дају знак за узбуну чим се у залеђу нешто сумњиво догоди. Неколико веома снажних мужјака иду са обе стране колоне или трче с њом да би ступили у одбрану ако искрсне опасност. Кад је услед магле или неких других разлога терен невидљив павијани су још предострожнији. У случају праве опасности павијани одржавају кратак ратни савет и шта он одлучи: да се заузме одбрамбени став, хитно потражи заклон или сместа бежи — цео чопор извршава.

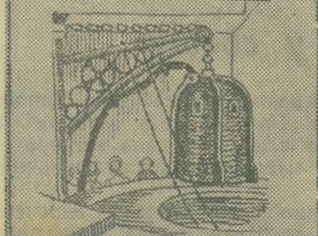
НИШТА НОВО под сунцем

ПРВИ ПАРНИ АУТОБУС ЕНГЛЕЗА КАРНИЈА ИЗ 1829 ГОД.

ПРВИ ТРАКТОР БРИТАНСКЕ ФИРМЕ ТАКСОН И СИНОВИ ИЗ 1857 ГОД.

ПРВО ЗВОНО ЗА ПОДВОДНО РОЊЕЊЕ

ПРВИ БРОДСКИ ТЕЛЕФОН

Постоји латинска изрека која каже Nil novi sub sole, што на нашем језику значи „ништа ново под сунцем", Иако је она, наравно, дословно непримењљива јер је огромна научна и техничка достигнућа данашњице демантују — у њој ипак има истине. Многи технички проналасци који се данас још увелико примењују постојали су и у ближој или даљој прошлости. Наши дедови и прадедови из XIX века одликовали су се бујном маштом и новаторским даром.

Плантажери који су средином прошлог века с муком обрађивали циновска пиринчана поља у Индији са одушевљењем су поздравили појаву парних трактора од 12 тона. Већ 1857. године лондонска фирма Таксфорд и синови произвела је неколико претеча данашњих трактора и извезла их у разне крајеве света.

Кочијаши из прошлог века мучили су муке са углађеним кицошима и напудерисаним дама у дугачким хаљинама, који су се преко мере ценькали за сваку вожњу. Стога су возачи са одушевљењем поздравили појаву таксиметра, већ доста прецизног, који је 1874. године изумео немачки инжењер фон Астер и који је одлично послужио првим такси-кочијашима. Читавих пет година раније амерички лекар доктор Пајерн конструисао је звоно за роњење које је испробао у једном америчком политехничком институту — и под водом остао читава три сата.

Средином прошлог века још нису биле познате аутостраде али људи тог доба успели су да на нарочитим шинама превезу целу једну зграду. У граду Ипсвич у америчкој држави Масачусетс, једна зграда зато што је сметала на томе месту — померена је за два метра. „Операција" је изазвала запрепашћење и десетине хиљада људи су се окупљали око градилишта да виде то невиђено чудо.

Читавих 30 година пре Едисона, 1848. године, енглески научници су у Националној галерији у Лондону приказали прву електричну сијалицу. Електрицитет, добијен сагоревањем угља, осветлио је велику просторију преко калајних огледала. Десет година касније помоћу нарочитог пројектора у истој сали су произведене прва слике на екрану.

Енглези који су у то доба били авангарда светског напретка опремили су своје бродове алармним сигналима за случај пожара или какве друге катастрофе. Тај претеча савременог телефона већ 1844. године је служио за одржавање везе, помоћу нарочите шифре, између дворова и палата енглеске аристократије.

Улице великих европских градова доживеле су првих деценија прошлог века две велике новости: 1829. године је Британац Голдсворти Керни конструисао прва парна кола, претечу данашњег аутомобила који се кретао застрашујућом брзином од 25 километара на сат и превањивао пут од Лондона до Бејта и натраг — око 160 километара, без квара и незгода. Други проналазак из 1846. године, био је аутомобил са педалама немачког наставника Кренера.

Први значајни рекламни трик потиче с краја прошлог века. Између 1880. и 1890. године париске булеваре су поплавили леци и рекламе избацивани из сурле једног великог слона на точковима. Његов проналазач се, као у тројанском коњу налазио у унутрашњости велике животиње од дрвета и помоћу система са компримованим ваздухом избацивао летке кроз слонову сурлу.

У великој бризи

У Данској су веома забринути — шта да се учини са 36 тона отрова у праху, што је више него довољно да усмрти четири и по милиона становника те земље. Средство за уништавање штеточина сувише је јако да би неке друге хемикалије могле да ублаже његово отровно дејство а кад би се закопало у земљу, сигурно би затровало подземне воде. Једино би остало да се тих 36 тона отрова баце у море, али пре него што се томе приступи хемичари ће, по налогу данског министарства пољопривреде, морати да испитају неће ли од тога бити угрожени и људи и рибе.

Последњи...

Џорџ Корли последњи фењерџија Америке прославио је свој 83. рођендан у Тексасу. У своје време одржавао је и палио фитиље 900 уличних фењера у Остину, а после тога је још неколико година био службеник гасне централе, када је отишао у пензију. Том приликом му је поклоњен један од његових старих фењера и он га и данас чува као реликвију.

Опасни најлон

Жене које носе доње рубље од најлона и сличног материјала могу лако да изазову пожар и експлозију — тврди британски хемичар Џон Хаулет.

Ово своје тврђење Хаулет је изнео недавно на састанку британског друштва за заштиту од несрећних случајева. Он је, наиме, утврдио да једна жена која на себи има најлонско рубље и ципеле с кожним ђоном, већ после 25 корака је „набијена" електрицитетом од 600 волти. Због тога он препоручује свим женама које се налазе на радним местима где има експлозивног или лако запаљивог материјала да, ако већ носе најлонско рубље, на послу имају ципеле са ђоновима од гуме или неког другог сличног материјала који не спроводи електричну струју.

СКЛАДИШТЕ У СТОМАКУ

У „Часопису америчког лекарског удружења" лекари Ален Кејн и Бенџамен Цин из Бруклина објавили су чланак о необичном случају који су недавно имали у својој пракси.

У њихову ординацију дошао је један пацијент који се жалио на отекле чланке на ногама. Лекари су, тражећи узрок овоме, извршили детаљан преглед и установили да се у болесниковом стомаку налази неки „стран предмет". Касније се показало да то није био само један предмет, већ читаво складиште. Ево шта су они извадили из болесниковог стомака: 26 кључева, 3 бројанице од ћилибара, 16 црквених медаља, 1 наруквицу, 1 огрлицу, 3 метална ланца, 1 отварач за конзерве, 1 сечицу од ножа, 39 разних ексера, 4 малих маказа за сечење метала, 6 клешта и 88 металних новчића.

БЕСМИСЛЕНЕ ЗАБРАНЕ

У Њујорку је на снази читав низ бесмислених прописа и забрана о чијем пореклу, у већини случајева, нико ништа не зна. Ево неких међу њима:

Забрањено је продавање лимунаде у боцама за млеко.

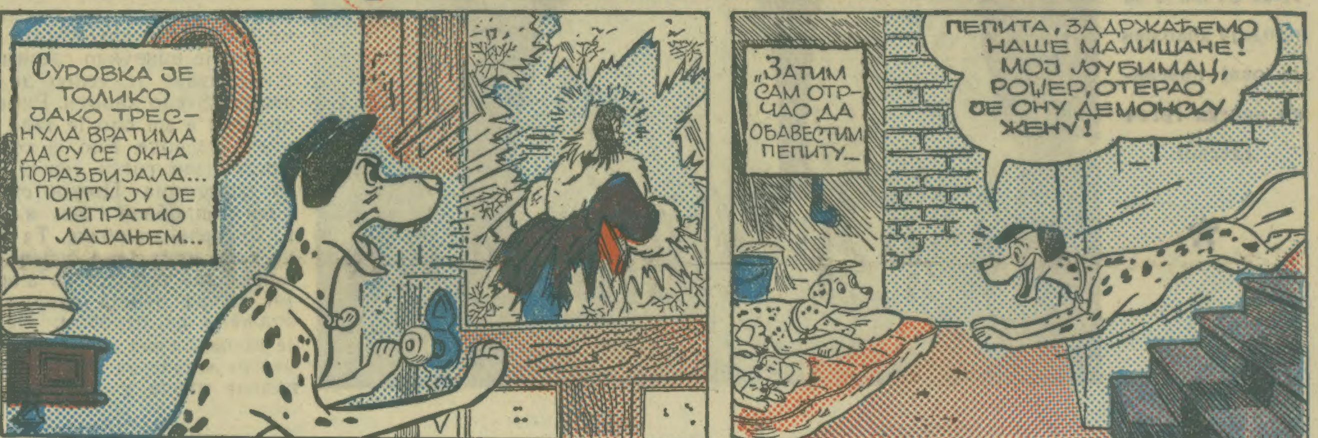
Забрањено је држање магараца у купатилима.

Забрањено је пуцати на зечеве и друге животиње из градских превозних средстава.

Забрањено је носити са собом кашику.

ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ

На свечаном откривању филијале туристичког бироа у Хелзенкирхену, у Немачкој, званицама су биле раздељене бесплатне карте за путовање на Месец. Додуше, предострожни туристички биро поставио је следећа ограничења: карта за Месец не може се продати и оставити потомцима у наслеђе.

Риболов у свету

У ЛОВУ НА НАЈВЕЋЕ СЛАТКОВОДНЕ РИБЕ АФРИКЕ

Аустријски ловац и сниматељ Ернест Цвилинг доживео је узбудљиве часове у Африци. Ипак, најнеобичнији су његови доживљаји и борбе са огромним слатководним рибама Африке, наоружаним оштрим зубима и отровним бодљама.

*

Једна мала риба тигар (горе) — И за ручак и за продају довољан је овај повелики нилски гргеч (десно)

*

Риболов у рекама Африке један је од најопаснијих спортова. Са обала вребају опасне змије отровнице а снажни крокодили сваког часа могу да преврну чамац и зубима прережу ловцу зглавак на руци или нози. Слонови који долазе да се освеже у рекама нису нимало безазлене животиње: наступају као стихија и уништавају све пред собом.

У водама великих афричких река: Нила, Нигера, Конга и Замбезе, живи преко 600 разних врста риба. Најопаснија од свих слатководних риба је злогласна риба-тигар чије је научно име hydrocyon lineatus. Њена огромна снага може да се обузда само челичном жицом. Изврстан је скакач и пропиње се читав метар и по изван воде. Често је тешка 20, па и више килограма. У афричким рекама и језерима је још чешћи „нилски гргеч“ чије је научно име lates niloticus. Неки примерци из језера Алберт могу да теже и преко сто килограма.

Риболов у Нилу био је познат још у античко доба што потврђују извесни списи и цртежи откривени у гробницама старог Египта. На неким таваницама су нађени цртежи који приказују како је изгледао лов на рибу тилапу пре 3.400 година. Риба-мачка из Нила која ствара пустош међу мањим рибама може да достигне тежину од 30 килограма.

У југозападном делу Африке, делимично на територији Анголе, протиче река Окаванго богата рибама-тигровима. Многи страсни риболовци из Јужне Африке одлазе авионом у лов на рибе-тигрове. И ја сам радо ловио ове слатководне пирате мада једном приликом замало то нисам главом платио:

Једног јулског дана отиснуо сам се Окавангом у пнеуматичном чамцу. Врућина је била неподношљива а брза матица је однела наш чамац којим је управљао мој црни пријатељ према ушћу реке Куито. Бацао сам удицу час лево час десно и риба је стално махнито гризла. Био сам презаузет вађењем улова и сређивањем и сврставањем риба у чамцу.

Време је промицало. Пред сунчев смирај везали смо чамац за једно стабло које је вирило из воде. Бацио сам једанпут удицу. Изненада сам осетио трзај толико снажан да ми се учинило повући ће ме у воду. Челична жица се одвијала вртоглавом брзином и губила у дубини. Ђаволска риба имала је невероватну снагу.

Довикнуо сам црнцу да одвеже чамац. Риба се отима као махнита, неколико пута је високо одскочила из воде. Био је то диван примерак рибе-тигра. Приликом сваког искакања из воде откривала је своје месождерске чељусти са низом зуба оштрих као игле. Када смо одвезали чамац, повукла нас је низ речни ток. Изгледало је као да смо добили мотор на млазни погон. У више махова се наш чамац нагињао, па је мало требало да попадамо у воду, а готово половина уловљених риба склизнула је низ ивицу чамца.

Најзад се наш тигар заморио. Почео сам да намотавам челичну жицу. Кад сам га већ извукао захватио сам га харпуном. Мој друг ми је прискочио у помоћ: дохватио је један колац и зарио га риби у кичму иза главе. У истом тренутку она се пропела у самртном ропцу, извила се према црнцу и одгризла му палац.

Победа је била скупо плаћена али је примерак од око 25 килограма заиста био диван.

Другом приликом, кад сам у рану зору бродићем пловио по језеру Чад, једна риба-тигар заплашена точковима, скочила је на палубу брода. Црнци из посаде су одмах дохватили кочеве и ножеве да је убију, али је она пре него што је погођена угризла до кости ноге двојице људи. Један од њих је пренет у болницу и подвргнут хируршкој интервенцији. Риба је скувана и масно месо смо смазали као највећу посластицу.

Но најлепши лов био је прошле године у вировима водопада Марчисон на језеру Викторија. Пратила су ме два црнца и један британски чувар. Дан је почео лоше — мамац је мртав лежао на дну језера. Ја сам се ипак надао јер су ми рекли да ту има много риба тешких и по 60 до 80 килограма.

Стрпљење ми је најзад награђено. Док сам седео на камену осетио сам снажан трзај. Риба која је прогутала мамац покушавала је да се отргне и оде у дубину. Борио сам се очајнички. Ноћ је већ падала а огромна риба је избацивала водопаде воде на све стране. Моје одело је било скроз натопљено.

Црнци су се понудили да скоче у воду и убију рибу али им ја нисам дозволио из страха да их не дочепају крокодили. Полако сам, метар по метар, привлачио жртву. Када сам је привукао сасвим до стене чувар је успео да јој зарије у тело харпун. Риба се пропела и ми смо је тада извукли из воде. Био је то диван нилски гргеч тежак око 45 килограма. Црнци су му колцем пробили главу и тако га пренели до обале. Та дивна риба нема тако опасне чељусти као риба-тигар али су јој задња пераја наоружана бодљама са отровом. Веома је прождрљива и често веома вешто искаче из воде и хвата водене птице у лету.

Змија са оштрим погледом

Јужноамеричка „шарка“ није само једна од најотровнијих змија на свету, већ је нарочито опасна због свог оштрог погледа. Док остале змије морају дуго да „фиксирају“ своје непријатеље и жртве, да би их сигурније погодиле, круцера напада брзо и тачно. Само у време кад мења „кошуљицу“ она је несигурна у нападу јер јој је вид замрачен. Змија круцера живи само у близини Рио де ла Плате, у Јужној Америци. Она спада у змије које у лов одлазе ноћу, док дане проводе лењо се излежавајући на сунцу. Двадесет до тридесет младунаца које змија донесе на свет, морају да гладују све док она, неких 14 дана по њиховом рођењу, по други пут не скине кошуљицу. Тек тада младунци добију своје прве мишеве. Ова опасна змија назива се круцера само у свом завичају, док је научници зову „ботропс алтернатус“.

Пола кокошке за Ропаханґоа

На Ускршњим острвима до данас су се сачували стари домородачки обичаји везани за почетак и крај земљорадничких послова. Кад стари острвљани дођу у пролеће да заору прве бразде, они на њиви запале ватру и на њој испеку кокош. Половину од ње поједу, а другу половину оставе у пепелу. Та друга половина намењена је Ропахангоу, богу-заштитнику сиромашних и невољних. Ако ветар преко њиве нанесе дим од ватре на којој догорева остављена половина кокоши, онда је то предзнак добре и обилне жетве.

Рекорд у верању на дрвеће

Петнаестогодишњи Жорж Диван из Отаве син је једног горосече. У џиновским шумама Канаде дрвеће је просечно високо 60 метара док код нас, у Европи, стабла достижу тек 30 метара. Пошто ће Жорж бити дрвосеча као и његов отац, што значи да ће често морати да се пење на највише врхове, то је он већ сада почео да се вежба у овој вештини. Недавно му је чак пошло за руком да постави светски рекорд у пењању на висока стабла. Наиме, он се осам пута узастопце узверао на највише дрво и сишао с њега носећи при томе на ногама гвоздене зупчасте пењалице којима се канадске горосече увек служе.

Свашта у свету

У излог своје фризерске радње у Мелбурну, Харолд Артур Бал је ставио објаву: „Налазим се у затвору“. У ствари кажњен је — новчано или са 11 дана затвора — зато што је услужио једну муштерију после званичног радног времена.

— Идем у затвор — изјавио је он кад му је изречена пресуда — јер налазим да је казна неправична. Муштерија је чекала још од шест часова, а ја не могу никог да испратим из радње упола ошишаног или са једним обријаним, а другим необријаним образом.

Ето зато...

У излогу једне трговине намештаја у Енглеској, кад је недавно пала под стечај, истакнута је табла на којој пише:

„Наше цене су заиста биле најповољније — банкротирали смо“.

Од глупости — до посла

— Окани се тих глупости — опомињали су често учитељи ученика Иру Бердена када је пре двадесет година бацајући стреле увијене од новинске хартије ометао наставу.

Своје „глупости“ Ира је развио у сјајан посао: 8.000 рекламних проспеката избаци он сваког дана из свог аутомобила тачно пред врата становника предграђа Хустон, у Тексасу. Изумео је справу којом рекламне проспекте за трен ока увије у стрелу и избаци их из „ваздушног топа“ чији је домет 30 метара.

Пре 200 година...

„Какво ли је ово чудо“ — помислили су становници увек тмурног и кишовитог Лондона када су пре равно двеста година први пут видели свог земљака Ховија како иде улицом држећи у десној руци нешто, чему нису знали име, да би се заклонио од кише. Хови је био у Кини и тамо видео да се људи амрелом заклањају од сунца. Помислио је: — зашто амрел не би могао да послужи и као заштита од кише. Пошто у Енглеској, као што се зна, има више кишних него сунчаних дана убрзо су и остали Ховијеви сународници прихватили „нову моду“. Енглези се деценијама већ не одвајају од амрела: кад је киша носе га отвореног, кад је сунце увијеног као штап. Амрел је постао нека врста допунске одеће.

Доцније је амрел прешао границе Енглеске и постао неопходан реквизит људи и у другим земљама.

ЈЕСЕТРЕ ИЗ ЖИРОНДЕ СУ ЗА РИБАРЕ КОВЧЕЗИ ДРАГУЉА

ОВЕ СЛИКЕ СУ СВЕДОК ДОБРОГ ЛОВА ЈЕСЕТРЕ

Мало је познато да је на ушћу Жиронде у пуном процвату једна од најмлађих али значајних привредних грана Француске. Око стотину најхрабријих и највећих рибара атлантске обале уписани су у нарочите групе. То су ловци јесетра и истовремено произвођачи скупоценог кавијара. Производња још ни из близа није достигла совјетску и персијску али кавијар са обале Гароне и Дордоње нимало по квалитету не заостаје за овима.

Јесетра за рибаре представља прави ковчег драгуља. Закон забрањује да се лове рибе краће од 1,45 метра које су просечно тешке 30 до 50 килограма. У понекој женки се нађе 6 до 12 килограма икре која је знатно скупља него толика количина најплеменитијих метала осим злата и платине. Килограм кавијара се плаћа 20.000 старих франака што значи да једна риба вреди око 200.000. Наравно, не треба заборавити да се и врло укусно месо јесетре продаје по 400 франака килограм.

Лов јесетре на ушћу Жиронде дозвољен је само од 10 априла до краја маја. За то време улов достигне количину од шест тона што значи да сваки рибар просечно ухвати по 10 јесетри и оствари добар приход.

Ловци јесетра су врло сложни и солидарни. Рибу хватају на тај начин што се на ушћу поређају један до другог и разапну своје мреже тако да врло мали број риба може да промакне у узано грло реке. Оне које прођу између или испод мрежа дочекују спортски риболовци и хватају их даље, у много ужем делу реке.

Ново страшило

Разна страшила по виноградима нису увек била најсигурније средство за заштиту грожђа од чворака. Да би се пронашао најбољи начин за борбу виноградара са овим крилатим сладокусцима — морали су се умешати стручњаци. Они су дуго испитивали животне навике чворака и утврдили да су веома осетљиви на буку нарочито после једног сата откако се спусти ноћ. Ако тада буду узнемирени лармом — 90 од сто јата разбегне се главом без обзира.

Чворци радо ноћивају у тршчаку, и окупе се увече ту у огромном броју. Кад се кроз таму изненада зачује снажно клопарање чегртаљки а са звучне траке застрашени глас самог чворка којим упозорава на опасност, и заблеште ракете — то је најсигурнији начин да се чворци, као птице селице, нагнају у бекство. Само, то се мора поновити двапут.

У виноградарским областима многих земаља овај начин растеривања чворака дао је добре резултате. Понекад, што зависи од места које су чворци изабрали за станиште, виноградари позивају у помоћ и авионе пољопривредне службе.

Супермикроскоп

Електронски микроскоп омогућује да се посматрају само изумрли микроби и мртви предмети. Сада је захваљујући професору доктору Гастону Дипуију са Електрооптичке лабораторије у Тулузи микроскоп усавршен: конструисао је супермикроскоп назван тако због специјалног додатног уређаја који пружа неслућене могућности за проучавање сићушних живих бића као што су микроби. Нови микроскоп увеличава 25.000 пута и омогућује да се посматрани предмети сниме и на филмску траку.

Додатни уређај представља једну врсту камере са ваздухом која дозвољава да за време посматрања микроби остану живи. Електронски микроскоп ради помоћу електронских зракова који беспрекорно делују само у безваздушном простору. У таквим условима ћелије биљака и живих бића морају да изумру и да се осуше.

Суперелектронски микроскоп ради под напоном од милион волти и електрони се у њему крећу брзином блиском брзини светлости.

Захваљујући овом апарату наука ће моћи даље да продире у тајне живе материје. Научници у тулуској лабораторији верују да ће помоћу њега видети и фотографисати најситније делиће хемијских једињења у структури молекула.

Може се похвалити

Луксембуршки градић Еш-сир-Алзет може се с правом похвалити да има фудбалску екипу као нико у свету. То је ФК „Монд“. Име је добио по своме капитену, веома поштованом од стране свих десет играча — који се такође зову Монд, јер су његови синови. ФК „Монд“ не мора да се брине за подмладак, пошто су многи његови чланови ожењени и већ имају децу.

ТУЖНА ПРИЧА ЈЕДНЕ МАЈКЕ

Баш преко пута Суеца, на југозападу пешчаног Синаја, у Ел-Шату, стоји високо уздигнута статуа мајке — мајке Далматинке. Подбочила је десном руком уморну главу, а левом придржава десну руку. Тугује и кришом гледа негде у даљину, можда ка Вису и Корчули, можда ка Динари и Велебиту...

Тугује окамењена мајка. Тугује и стражари изнад својих 650 гробова, нанизаних око њеног постоља у виду ђердана. Тугује и прича тужну причу...

У њеним очима нема суза јер су их поодавно осушили пустињски монсуни.

А за ким она то тугује, ко је та непозната Далматинка?

Она, пре свега, није само Далматинка. Она је и Српкиња и Црногорка. Једна од хиљада оних које су сагореле у огњу рата, држећи чврсто у наручју своје мезимче. Жртвовала је и себе и своје дете, да би срећније и лепше живели они који остају...

Њене усне су непомичне, окамењене. Али оне причају разговетно своју причу...

... — Када је почео рат млади су узели пушке и пошли да се боре. Отишли су у поморске одреде или партизанске бригаде. А ми, мајке, остале смо да чувамо старе, унучад и немоћне. Једног дана, негде у другој половини 1943. године, непријатељ је запретио тим слабачким, крхким људима. Избора није било: или ропство, или било какво уточиште. Пошли смо да се спасавамо. Дугом маршрутом: Бари—Александрија—Порт Саид, Суец. И када смо стигли ту — тек су у овом пустињском забиту настале нове патње и болест. Изнемоглост нам је докрајчила животе. Ту нас је остало 650 — жена, стараца, нејаке дечице... Остали смо на ужареној тридесетој паралели, из истих разлога као што су наши земљаци остали у хладној Норвешкој, на крвавој цести. Тако су настала два споменика: један готово на крајњем југу, а други на крајњем северу Земље — да опомињу случајне пролазнике на велике жртве које смо ми Југословени дали као данак другом светском рату. Да се више не би поновио кошмар прошлости...

Мајка је зачас престала да прича као да је хтела да се присети појединости и онда је наставила:

... — Било нас је, колико су моја сећања и љубав успели да наброје, око тридесетак хиљада. Из Далмације, са разних отока, из Хрватског Приморја, свих година старости — од једне до 90... Бродови наше ратне морнарице пребацили су нас најпре у Северну Италију, а одатле Италијани у Египат. Зауставили смо се у близини Александрије, поред ондашње краљевске војске. Делила нас је само бодљикава жица. Зато су нас Енглези ускоро пребацили у Ел Хатабу, 80 км северно од Каира. Ту нас је сустигао први јуриш тифуса. Неми сведок тих страдања је 165 гробова. Негде средином 1944. године стигли смо у Ел-Шат, ту, где и сада стојим и чувам стражу над 650 гробова мојих сународника... Ту су настале нове патње. Против нас су се удружили четници и куга, тифус и краљевски депутати. Најкрхкији су брзо подлегли. А остали су, мучени и болни, пољубили мртвом усном већ ископане раке. Међу њима је било и доста деце, нека су ту рођена и ту сахрањена. Ето, видите, у списку под редним бројем 28093 записано је име Андрије Виталића. Он је ту угледао свет, и у мом наручју, овде, заувек остао... Са нама је и његов вршњак Максим Виниша, Марија Шимић, и...

Усне окамењене мајке су се скупиле у грч бола. Њено лице је постало воштано хладно. А њен поглед, упрен негде у даљину, одлутао је до родног краја, да се из овог пешчаног беспућа одмори на дивном мору и каменим отоцима, на поносној обали за коју је везивао живот.

Повукли смо се тихо да јој не реметимо мир. И поклонили се њеној истрајности.

ПРИПАДНИЦИ ОДРЕДА ЈНА У САСТАВУ МЕЂУНАРОДНИХ СНАГА НА СИНАЈУ КОД СПОМЕНИКА У ЕЛ ШАТУ

Из старих записа

Змије су у нашем народу биле предмет многобројних бајки, оне су будиле страх и бојазан. Из тога су произашла и многа сујеверја, па и приче о лечењу оних које змије уједу. Објављујући овај стари запис, пријатан у својој наивности, желимо да покажемо како су била дубока сујеверна схватања наших старих када је требало излечити неког од уједа змије-отровнице.

☆

Као и друга сремска села, и ово је било ушорено. Кућа до куће. Зато се и могла тако брзо пронети кроз њега вест, од краја до краја, да је младића Славка ујела змија. Преко ограда, кроз враташца, преко улице — сусетке су препричавале једна другој овај догађај.

Истерао Славко изјутра овце на пашу, закорачио босом ногом у коров, стао на змију и — она га је ујела изнад самог чланка на нози. Другови који су се налазили у близини, дотрчаше на његово запомагање, а један се сети, упамтио је то из школе, да му привеже ногу каишем којим је био опасан, изнад самог места уједа. Двојица га узеше испод пазуха и поведоше у село. Нога је почела да отиче тако да се младић на њу једва ослањао.

Када стигоше кући сјатише се суседи, још више сусетке, и испунише двориште. Једни су хтели да чују шта је и како је било, а други да се нађу у невољи.

Било је то половином лета. У хладу, под дрветом, ископаше брзо јаму, дубоку око пола метра. Славко седе поред ње на прострту крпару и стави ногу у јаму па је засуше оном влажном, тек ископаном земљом све до колена.

Док је његова родбина јадиковала и тихо плакала у страху за његов живот, стари људи и жене су их тешили и умиривали да се не плаше. Биће му, веле, спаса, јер ће му земља извући и оток и отров. Али, мораће тако да остане двадесет и четири сата, а за то време не сме никако да заспи. Ако га савлада сан неће се више ни пробудити.

Народ је долазио да га гледа и — одлазио. Није ваљда остало чељадета у селу које није стигло да га види како се држи, упита како се осећа, и да својим ушима чује како се то догодило.

Славко је издржао дуги летњи дан да не задрема. Али требало је издржати и ноћ.

Увече испуни омладина двориште. Младићи и девојке дођоше да спасавају свога друга, да га одрже будна. Доведоше и гајдаша. Заталаса се коло око болесника. Када би престали са игра њем, поседали би око њега и певали. Заметали би разне шале, задиркивали га, опет играли и певали, хрвали се, скакали у даљину и висину, дубили на глави. Шале су биле најразноврсније: опонашали су животиње, пијанце, певаче без слуха, играче без такта, брбљиве свађалице, девојкама стављали на главе мушке клопаве шешире а мушкарцима повезивали мараме. Све су то чинили само да свог друга разоноде и насмеју да не би заспао.

Све је ишло глатко и добро до свитања. Али тада по стаде тешко и омладини и Славку да се одрже расположени и бодри. Морали су добро покаткад да повуку Славка за косе и да га изненадно пљусну хладном водом, само да не задрема.

Са јутром се и време борбе против сна примицало крају. Када је сказаљка на часовнику показала осам часова, откопаше Славку ногу. Оток је спласнуо, а бола није више било. Само се видео црвени траг од уједа змије.

☆

Тако, наивно и готово безазлено говори ова стара прича! Шта, међутим, каже наука о змијама-отровницама?

Код нас су најпознатије отровнице шарка и поскок (барска змија која се може и припитомити и смук су готово безопасне). Шарка је међутим веома распрострањена. После њеног уједа човека хвата несвестица и ошамућеност. Место уједа постаје плавосиво, болно и отиче. После два три сата већ се теже говори. Отиче желудац, добијају се грчеви. После пет-шест сати уједено место поцрни. Има случајева да, и поред лекарске неге, болови постепено прелазе с једног органа на други. Забележени су примери да болови понекад трају и годинама.

Чак и одрубљена шаркина глава може исто тако бесно да уједе као и кад је змија цела.

Поскок је највећа отровница Европе.

Разуме се да после уједа змије-отровнице треба одмах потражити лекарску помоћ. Али, и поред небројених средстава против отрова, најбоље је, у први мах, попити највише до пола литра алкохола (рум, коњак, ракију) јер је он и најприступачнији. Онај ко се разболи од уједа змије, не осећа пијанство чак ни после већих количина алкохола! Уједено место најбоље је исисати или изгорети, а онда, док не стигне лекарска помоћ, причврстити на рану неки тврд предмет и то што је могућно јаче.

ДА ГА УРАЗУМЕ

Белгијски фудбалски функционер, члан управе ФК „Ливел“, изгуби контролу над собом кад његов син игра у тиму овог клуба. Недавно је отишао чак тако далеко да је физички напао функционера другог клуба. Фудбалски савез је против пристрасног оца-навијача изрекао казну: до краја године му се забрањује да присуствује фудбалским такмичењима у којима учествује његов син. „И оцеви морају да су васпитани“ — образложио је пресуду председник казнене комисије.

На гробљу мамута

Приликом ископавања земље на једној циглани код града Лангенлоа у Доњој Аустрији откривен је велик број костију мамута, а међу њима и неколико веома добро очуваних огромних кљова. Аустријски музејски стручњаци кажу да је ово једно од највећих налазишта у Доњој Аустрији из каменог доба, управо из једног његовог раздобља, и да су кости лежале у земљи више од 30.000 година. Осим костију нађено је и неколико камених оруђа.

Много тражена

Швајцарска чоколада је много тражена на тржишту и индустрија чоколаде из године у годину повећава своју потрошњу. Просечна потрошња последњих година износи 41.000 тона док је у 1947. била свега 12.000. Четири петине се потроши у самој земљи, што значи да се према 1945. потрошња удвостручила а учетворостручила према 1915. години. Сваки Швајцарац је у 1959. години појео 6,4 килограма чоколаде, тако да је Швајцарска по потрошњи овога артикла прва земља у свету.

И папагаји имају тужне часове

Један фоторепортер је често посматрао како пред улазом у зоолошки врт Чесингтон стоје ова два папагаја један крај другог као добри пријатељи. Поред веселих тренутака они имају и тужне. Тако је фоторепортер једном чуо како је папагај Коко тешио своју другарицу Лорхен овим речима: „Молим те, немој више да плачеш...“

ЈЕСУ ЛИ ТО ЧУДНИ ЦВЕТОВИ?

Два полуразвијена цвета и један пупољак — такав утисак стичете гледајући ову слику. У ствари, ово су четири фламинга од којих су два своје вратове испружила према посуди са храном, а друга два, у предњем плану слике, кљуцају по земљи.

ЦРТА И ПИШЕ Л. ФИШЕР — ТАЈНИ ПРОНАЛАЗАК

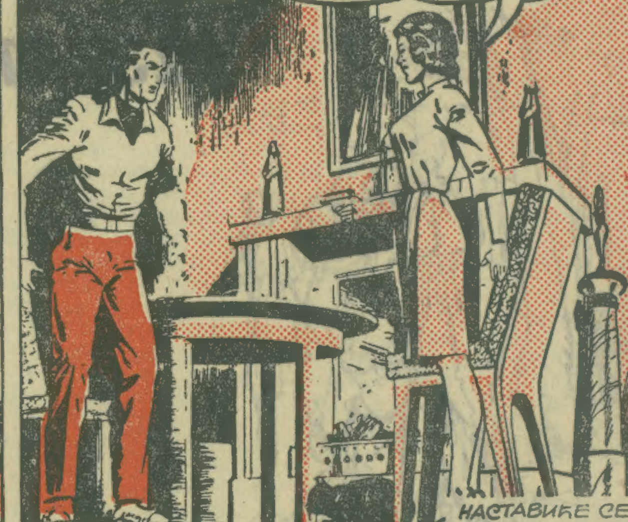

НОВОСИБИРСК

ЧУДА С*И*Б*И*Р*А

ЦАРСТВО ХЛАДНОЋЕ ПРЕТВАРА СЕ У НАЈВЕЋЕ ГРАДИЛИШТЕ СВЕТА. — ГРАД КЕМЕРОВО ЈЕ 1920. ГОДИНЕ ИМАО 3.000 А ДАНАС ИМА 300.000 СТАНОВНИКА. — НАЈВЕЋА ВАРОШ У СИБИРУ НОВОСИБИРСК ИМА 800.000 СТАНОВНИКА И ВЕЋУ ОПЕРУ ОД ПАРИСКЕ. — БИОЛОЗИ СУ УСПЕЛИ ДА У СУРОВОЈ СИБИРСКОЈ КЛИМИ ОДГАЈЕ ЛУБЕНИЦЕ, ДИЊЕ И ТРЕШЊЕ. — ОГРОМНА РУДНА НАЛАЗИШТА НА ПОВРШИНИ ЗЕМЉЕ.

Све је у Сибиру несхватљиво за наше нормалне размере и мере. Већ сама територија која је три пута већа од европског дела СССР, 22 пута пространија од Француске, један и по пут од САД и захвата осмину копна наше планете — представља огромно пространство. Пут од Урала до Владивостока дуг је 10.000 километара.

Нагли пораст градова је последица великог привредног напретка на овим бескрајним пространствима. Град Кемерово, престоница Кузбаса, средиште је сибирског Рура. Пре четрдесет година у граду је живело 3.000 људи а данас их има 300.000. Такав пораст становништва нису доживели ни енглески градови у доба индустријализације, ни Далеки Запад у доба јуриша на злато и највећих миграција у историји Америке. Ово постаје разумљиво ако се има у виду да Кемерово лежи на највећим наслагама угља на свету, богатијим од свих британских угљених резерви заједно. Слојеви руде, дебели 80 до 90 метара, допиру до саме површине земље. Механизација у експлоатацији рудних богатстава је отишла тако далеко да се танак слој земље изнад руде буши воденим млазом од 12 атмосфера чија је силина толика да би смрвила човека са 300 метара удаљености.

Стаљинск није главни град Кузбаса али ипак броји 400 хиљада становника. На месту где се он данас диже простирале су се 1925. године бескрајне мочваре у чијем се средишту налазило блатиштима окружено село. Данас су стручњаци многих института у овој околини открили налазишта злата, дијаманата, калаја, бакра, живе, волфрама, цинка и олова. У близини града подигнут је фабрички концерн други по величини у СССР, где је запослено 50 хиљада радника и аутоматизација подигнута до великог степена. Фабричке хале се простиру на 12 километара дужине.

Највећи град Сибира је Новосибирск који има 800.000 становника и оперску зграду већу од париске. У њему се разрађују појединости седмогодишњег економског плана који предвиђа да до краја 1965. Сибир да 40 одсто природних богатстава СССР, а индустрија те, некада проклете земље изгнаника и робијаша, премаши производњу целе Француске.

Легендарно Бајкалско језеро које на географским картама изгледа као мала плава тачка, веће је од Белгије. У његовим тамним водама риболовци хватају јединствену рибу „омул", изврсну за јело, која кад је димљена има укус сличан харинги. Чувена сибирска тајга простире се готово до обала Бајкала. Прибежиште је оријашких сибирских медведа али ту вешти ловци хватају сибирску куну, хермелин, видру, сребрну и плаву лисицу и друге дивне животиње чије крзно представља сан жена целога света.

„Напад" на тајгу почео је пре десетак година. Код Братска, 628 километара северно од Иркуцка, у пределу где се налазе огромна налазишта гвоздене руде, гради се највећа хидроцентрала на свету која ће имати већи капацитет од свих централа у Француској 1955. године.

Да би се у условима оштре сибирске климе обезбедио велики продор ка северу позвана је у помоћ омладина да крчи шуме и она се одазвала у великом броју. Из свих крајева земље похрлили су добровољци. Планом је предвиђено да се 500 метара дневно напредује на широком фронту.

Аутоматизација је основно правило сибирске индустрије. У великој фабрици стакла недалеко од Иркуцка један човек обавља посао 150 радника и производи 2.500 чаша дневно, док у фабрици дрвне индустрије у тајги Аугурска — на једна врата улазе огромна дрвена стабла а на друга излазе готове кутије са палидрвцима. У аутоматизацији су од огромне помоћи електронске машине, као што је СЕСМ, која је решила 8.000 једначина и 250 милиона аритметичких проблема, да би се израдила циновска географска карта источног Сибира. Тај посао би 200 математичара морали да раде годину дана. Електронске машине се налазе под руководством младог професора универзитета Собољева.

На крајњем истоку Сибира, у брдским крајевима полуострва Камчатке које се налази прекопута Аљаске, преко 60 вулкана изливају усијану маглу. Совјетским инжењерима је пало на ум да магму заспу хладном водом и тако добијену пару искористе за погон електричних централа. Прва велика парна централа почеће да ради ове године.

Биолози су успели да у суровим условима сибирске климе гаје лубенице, диње, трешње, и црвене орхидеје. Граница погодна за гајење воћних и повртарских култура се сваке године помера све даље према северу.

ЗАНИМЉИВЕ СТАТИСТИКЕ

Људи данас пију кудикамо више, пуше много више, возе аутомобиле више него икада раније и неупоредиво више купују радиоапарате и телевизоре.

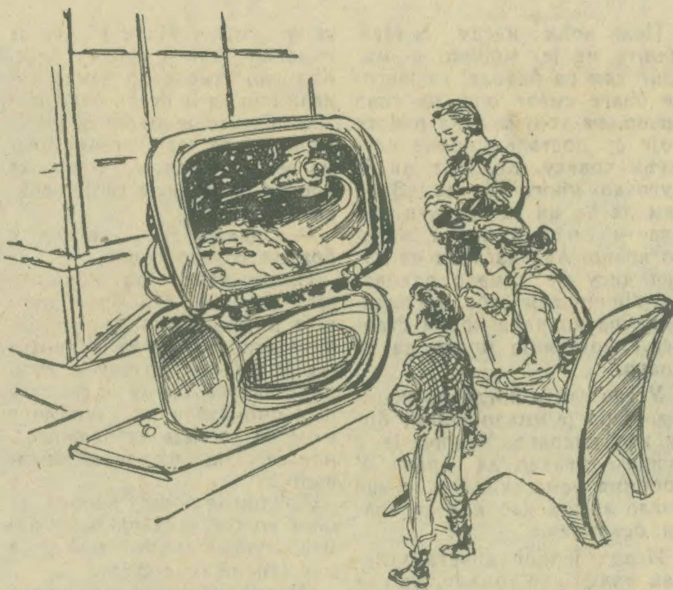
Ту скоро Дирекција за статистику Уједињених нација у Њујорку издала је у виду годишњака, уз сарадњу сто педесет земаља — податке од неоспорно велике вредности и изузетно занимљиве:

- Фабрике за прерађевину дувана производе данас цигарете у далеко већим количинама него икад раније. Тако је на пример у 1959. години произведено и попушено 1,770.000.000.000 цигарета док је 1949 — дакле пре десет година — произведено и попушено 1,030.000.000.000.
- У 1959. години попило се 239,000.000 хектолитара вина док десет година раније — 185,000.000 хектолитара.
- Американци поседују највећи број аутомобила, радиоапарата и телевизора, Руси штампају највећи број књига, а Енглези су нација која највише чита новине.
- Ирци држе светски рекорд у погледу исхране — сваког дана сваки од њих поједе толико хране да унесе у организам 3.500 калорија.
- Економска активност у свету била је најјача 1959. године, јача од свих претходних година после другог светског рата.
- Становништво у свету од 1950. године се у просеку повећало за 16 одсто.

ОПКЛАДА

Неки 35-годишњи Дени Браун из Рамсгејта у Великој Британији недавно се опкладио с гостионичарем да ће појести 24 јајета. Опкладу је добио јер је за свега 14 минута и 35 секунди појео сва кувана јаја, а за награду је добио таблу чоколаде.

НАШ НАЈБЛИЖИ КОСМИЧКИ СУСЕД

Бледи сапутник Земље — Месец — од давнина је занимао астрономе. Међутим, данас се за њега интересују научници из многих области науке и технике. У „биографији" Месеца почео је нов период. Четрнаестог септембра 1959. године друга совјетска космичка ракета стигла је на његову површину. Трећа совјетска космичка ракета фотографисала је помоћу фототелевизијске апаратуре супротну страну Месеца и снимке доставила на Земљу, на другу годишњицу лансирања првог совјетског вештачког сателита. Овај јединствен експеримент омогућио је да се скине још један вео с тајне устројства космоса.

Даљи кораци у изучавању нашег најближег космичког суседа састојаће се, највероватније, у изграђивању вештачких Месечевих сателита који ће одржавати радио и телевизијску везу са Земљом, у остварењу „меког", без потреса, спуштања на његову површину ракета које би носиле разне научно-истраживачке апарате; у постизању аутоматског узлетања ракета с Месеца и, најзад, у летовима на Месец космичких ракета с људском посадом.

Месец великог Месеца... Тако ћемо сликовито назвати Месечевог пратиоца. Данас је потпуно очевидно да не само Земља треба да има своје вештачке сателите, већ да су они неопходни за проучавање и освајање других небеских тела. Зар је могућно, на пример, детаљно проучити Месец искључиво помоћу космичких ракета које пролете крај њега или ударе о његову површину? Чак ни најсавршенији апарати не могу дати потпуну слику физичких услова сваког појединог дела Месечеве површине.

Вештачки Месечеви сателити? Зар не, занимљива идеја? Али, треба имати на уму да је њихово конструисање и лансирање веома сложен научно-технички задатак. Тешкоћу представља најпре то што ракета при свом кретању у близини Месеца мора да има тачно одређену брзину која би јој осигурала прелазак на кружну путању око Месеца. Погрешка у брзини од свега неколико метара у секунду довела би до тога да ракета, под дејством Месечеве привлачне снаге, уместо да почне да кружи око Месеца — падне на њега.

Замислите за тренутак да сте гледаоци будућег телевизијског преноса с Месеца. Телевизијске камере на вештачком Месечевом сателиту непрекидно преносе на Земљу сли[ке] Месечевог пејзажа. На плавом екрану пред нама лагано промичу високе стеновите планине чија је једна страна јарко осветљена сунчаном светлошћу, а друга утонула у непрозирну таму. Ми посматрамо видљиву до најмањих детаља охлађену лаву из некадашњих вулкана и њихове кратере; загледамо у црне бездане огромних пукотина, видимо оштру границу између светлости и таме и — у магновању пониремо у непрозирни мрак. На Месечевом сателиту наступила је ноћ. То је сателит пресекао терминатор — линију која дели осветљену од затамљене површине Месечевог диска. Кроз четрдесет минута спутник ће прећи тамни део и избити на страну коју осветљава Сунце. На спутнику је почео „други дан" и на екрану телевизора поново се појављују слике Месечеве површине.

На тај начин, захваљујући телевизијским апаратима на Месечевом вештачком сателиту, биће могућно проучити и најситније појединости Месечеве површине и решити још читав низ других научних задатака. Али, то ипак неће бити довољно да се проуче сталне промене које се догађају на овом или оном делу Месеца. Због тога искрсава неопходност да се у одређене рејоне на Месецу доставе специјалне аутоматске станице које би биле снабдевене потребном научном и радиотелеметријском апаратуром.

Али, одашиљање на Месец таквих аутоматских станица биће могућно само при условима „меког" пристајања ракете. Под претпоставком да се ово оствари, даљи корак у проучавању Месеца било би одашиљање покретних аутоматских станица којима би се управљало како помоћу специјалне апаратуре у њима самима, тако и са Земље.

Али, без обзира колико би аутоматика била усавршена, непосредно учествовање човека у истраживањима још би више проширило могућности проучавања Месеца. Због тога је лет на Месец космичких бродова с људском посадом логичан и неизбежан. Али, да би се такав лет остварио, треба пре свега обезбедити истраживачима повратак на Земљу.

Ако би користан терет ракете (кабина с путницима и неопходним инструментима) износио 10 тона, то би стартна тежина космичког брода — при коришћењу најбољег ракетног горива — износила око 3.000 тона. Конструисати ракету код које би почетна тежина била три стотине пута већа од крајње, на данашњем степену ракетне технике није још могућно.

Несумњиво је да ће лету човека на Месец претходити облетање око Месеца ракете с људском посадом која ће се вратити на Земљу, јер је решење овог проблема доступније и мање сложено.

ЗА ВРЕМЕ ВЕЛИКИХ ВРУЋИНА...

Наука је испитала многе теорије о томе како да лакше подносимо топлотне таласе. Доктор Остин Хенчел, познати амерички стручњак, износи у овом чланку шта да чинимо, шта да једемо, како да се облачимо када термометар нагло скочи.

Највећа збирка бапских прича на свету употпуњује се када жива у термометру нагло скочи. Свако тада има своју „теорију" како да се заштити од превелике врућине.

Групи америчких научника из Истраживачког центра у Натику, у држави Масачусетс, служи за опите ове врсте једна необична фигура — „каплар Фимстер". Само, он није обичан војник већ направљен од бакра.

Да би се измерила вредност изолације пробне одеће температура његове „коже" се стално контролише и уписује у графикон.

У двема климатским коморама саграђеним у пустињи близу Јуме у Аризони, научници су испробали „каплара" на температурама које су се кретале између минус 70 и плус 75 степени Целзијусових. Излагали су га и влази од 0 до 100 процената и ветровима који су дували брзином од 65 километара на час.

Оно што је др Хенчел дознао у току ових испитивања увелико ће вам помоћи да се успешно борите против великих врућина.

Пре свега једна напомена: „каплар Фимстер" није наравно реаговао психолошки, већ само физиолошки. Намера је зато да вам се каже како се заиста осећате на врућини, а не како мислите да се осећате.

Прво: Никад не носите поткошуљу на врућини.

Чињеница: Да би смањили тежину своје одеће људи обично скидају поткошуље. Осим у влажним, тропским пределима, поткошуља ће значити једну знатну удобност. Тело просечног човека има око 1,86 квадратних метара коже. Памучна поткошуља, нарочито ако је направљена од погодног материјала, поред тога што скупља и испарава зној

упиће и со из испареног зноја која би вам иначе нагризала кожу.

Друго: У одећи светлих боја биће вам хладније.

Чињеница: Истина је да там не боје више од светлих апсорбују топлоту. Међутим, када је у питању одело разлике су толико мале да боја не чини готово никакво побољшање. Стога се не обазирите на боју одеће већ на дебљину материјала.

Треће: Туширајте се што чешће топлом водом — биће вам хладније кад изиђете из купатила.

Чињеница: Овај мит има сасвим обратну верзију — купај се или туширај хладном водом. У ствари, ниједно ни друго није сасвим добро. Најбоље је купати се или туширати водом која има температуру ваше коже, обично око 32,2 степена. У хладној води изолација вашег тела појачаће се скупљањем крвних судова у кожи и онда ћете узалудно настојати да се расхладите знојењем. Топло купање ће вас прожимати дуготрајним и тешким осећањем топлоте и може вам бити исто толико рђаво као кад стојите на ужареном сунцу.

Четврто: Упути се право на плажу.

Чињеница: Плажа може бити забавна, али она обично не расхлађује осим у психолошком смислу. Температура од 37 степени у висини главе не би била ништа необично на плажи за време летњих дана. Али ако сунце загрева и песак, температура на површини земље може лако достићи 60°. Мада ће вас пливање у хладној води привремено освежити, топло сунце и блештава околина ће додати више топлоте вашем телу него што ће јој хладна вода одузети.

Пето: Кад се знојите не пијте воду.

Чињеница: Овај мит вас може само завести. Треба чак да принудите себе да пијете и више него што желите, јер ваша жеђ неће бити толика да надокнади сву течност коју ћете изгубити у жарке дане. Презнојавањем тело одржава нормалну температуру и ви можете преко зноја избацити више од пет литара течности у току заиста топлог дана. Ако је не замените свежом, онда ће у телу настати озбиљни поремећаји. Зато пијте воду, хладну или топлу није важно, али пијте је што више.

Шесто: Облачите што је могуће мање одеће.

Чињеница: Биће вам хладније ако носите лаку одећу него само костим за купање. И незнатан покривач ће вас боље заштитити не само од сунчевих зракова већ — можда ово нисте знали — и од топлоте која се одбија од предмета око вас. „Каплар Фимстер" је показао да и најтањи прекривач од тканине смањује на пола упијање топлоте.

Седмо: Пази да изгубљену со из тела надокнадиш јако посољеном храном или сланим таблетама.

Чињеница: Осим у изузетним случајевима, слане таблете ничем не служе. Осим тога, у већини случајева проузрокују гађење. Из тела се испарава само мали проценат соли и зној постаје све неслањији уколико се више знојимо. Тело настоји да задржи проценат соли који му је потребан. Корист од сланих таблета и пресољене хране је само у томе што ћете бити жеднији и што ћете, хтели не хтели, пити више драгоцене течности.

Осмо: Једите мало. Определите се за хладне освежавајуће салате. Избегавајте тешке оброке с месом и кромпиром.

Чињеница: У току рада тело сагорева исто толико калорија и на топлом дану колико и на хладноћи и захтеви за исхраном остају потпуно исти током целе године. Потребна је уравнотежена исхрана са обиљем протеина и преко лета и зими. И у најтоплије дане ако осетите потребу за топлим оброком од меса и кромпира — узмите га и нећете се покајати.

Најзад: Не излазите на сувише топло сунце. Чак ни „каплар Фимстер" не може да поднесе директне сунчеве зраке сувише дуго, јер — настаје кратак спој.

СРЕДИНОМ 1961. ГОДИНЕ 3,033.000.000 СТАНОВНИКА ЗЕМЉЕ

Половином прошле године на Земљи је живело две милијарде и 958 милиона становника. Сада она има 3 милијарде и 33 милиона становника, што значи да се само за годину дана становништво наше планете повећало за 75 милиона. У протеклом времену 17 земаља имало је прираштај становништва већи од пола милиона: Кина 16, Индија 7, СССР 3,5, САД 3, Индонезија 1.8, Бразилија 1.5, Пакистан 1.2, Мексико 1, Јапан 0,9, УАР 0,7 милиона итд.

ВИШЕ ОД ПОЛОВИНЕ ЧОВЕЧАНСТВА ЖИВИ У АЗИЈИ

Почетком наше ере у Азији је живело 220 милиона људи, док сада само Кина има 710 милиона становника. За последњих 20 година становништво овог континента, без дела који припада СССР-у, повећало се за 460 милиона, а Европе, без СССР, само за 44 милиона. Сада у Азији живи једна милијарда и 702 милиона становника — управо 371 милион више од половине човечанства!

Највише становника овог континента живи у Источној Азији — 844 милиона, затим у Јужној — 563 и Југоисточној Азији — 214 милиона. Југозападна Азија има само 81 милион становника.

Најбројније становништво имају ове азијске земље: Кина 710 (по неким проценама чак 727 милиона), Индија 440, Јапан 94.5, Индонезија 93.8, Пакистан 89,2, Кореја (оба дела) 34, а само Јужна 23.2, Вијетнам (оба дела) 29,8 (Северни 16,2), Турска 28.2, Тајланд 26.3, Филипини 26.1, Иран 21.1, Бурма 20.8 милиона итд.

Највећу просечну густину становништва у Азији имају и даље мале земље и поседи. Ако одбацимо градове Хонгконг и Сингапур са њиховом ужом околином и густином од приближно 3.000 и 2.750 становника на 1 км², онда на прво место долази Формоза са 295, затим Јапан — 255, Јужна Кореја — 240, Непал — 156, Либан — 154 становника на 1 км², итд. У Кини просечна густина насељености износи 74 становника на 1 км² — слично у нашој земљи: 72,5. Али, ако се има у виду да је велики део територије Кине под пустињом и високим планинама, добијамо другу слику. У плодним речним долинама и Великој кинеској низији живи местимично и преко 1.500 становника на 1 км². Тако велику густину становништва имају још само неке долине у Индији и на острву Јави.

ЕВРОПА, БЕЗ ДЕЛА СССР, ИМА МАЊЕ СТАНОВНИКА ОД ИНДИЈЕ

Половином 1961. године Европа ће без дела који припада СССР-у имати 428 милиона становника, односно 22 милиона мање од саме Индије. Највише становништва има Јужна Европа — 146, потом Западна и Северна — 143, док Средња Европа има 139 милиона становника.

Најбројније становништво у Европи имају: Западна Немачка 56 милиона, Велика Британија и Северна Ирска 52.3, Италија 51, Француска 45.8, Шпанија 30.3, Пољска 30.3, Југославија 18,5 итд. Земље наших суседа, сем Италије коју смо поменули, имају следећи број становника: Румунија 18,5, Мађарска 10, Грчка 8.2, Бугарска 7.9, Аустрија 7.0 и Албанија 1.5 милион.

Већина европских земаља има велику густину становништва. На 1 км² живи у Белгији 298, Холандији 290, Западној Немачкој 217, Великој Британији 214, Италији 169 становника. Најмању густину насељености у Европи имају скандинавске државе: Шведска 17, Финска 13, Норвешка 11, а Исланд само 2 становника. Изузетак је Данска са 107 становника на 1 км².

На територији која сада припада Совјетском Савезу живело је 1900. године 122 милиона становника, а сада 218 милиона. Без обзира на велике губитке у рату становништво ове земље повећало се у току последњих 20 година за 26 милиона.

АФРИКА ИМА 257 МИЛИОНА СТАНОВНИКА

Нагло се повећава и број становника Црног континента. Познато је да је почетком наше ере у Африци живело око 20 милиона становника, око 1650. године 100 милиона, а 1900. године 120 милиона. Незнатан пораст становништва Африке све до половине прошлог века последица је трговине робљем. Сада Африка има 257 милиона становника, али још преко 52 милиона Африканаца живи у колонијама.

Од укупног становништва Африке 166 милиона живи у тропској и Јужној Африци, а само 91 милион у Северној. Највећа афричка држава је Нигерија са 36.6 милиона становника. Египатска провинција УАР има 26,6 а са Сиријском провинцијом 31.3 милиона становника. Остале веће афричке земље јесу: Етиопија са 22.3 милиона становника, Јужноафричка Унија 15.2, Конго 14.5, Судан 12, Мароко 11.8, Алжир 10.7, Тангањика 9,3, Родезија и Њаса 8.5 милиона итд. Гана има 7.1, Мали 3.8, а Гвинеја свега 3 милиона становника.

Већина афричких земаља је слабо насељена — ниједна нема преко 100 становника на 1 км². Руанда-Урунди — 92 становника на 1 км²; у Анголи и Алжиру, поприштима устаничких борби, живи само по 4 становника на 1 км², а у Либији само 1 становник на 1 км². Па ипак, има и изузетака: у долини Нила, његовој делти и неким оазама густина достиже 1000 становника на 1 км².

(Наставиће се)

ДЕЧАК И БИВО

Биво Јинга је био веома стар. Колико година је стварно имао то ни Индус Гала, његов газда, није знао. Јинга је још једино могао да ћопајући у једну ногу иде у круг и покреће долап. Постао је сувишан и Гала се већ погодио са једним суседом да од њега купи другог бивола.

Мој пријатељ Колберт био је задовољан кад је угледао старог сивог бивола.

— Овај би ми одговарао, верујем да ћемо га добити јевтино!

Ја га погледах. Није ми било јасно ради чега му је потребан овај стари ислужени биво.

— Потребан ми је као мамац за тигра, — рече ми он. У близини моје фарме врзма се један велики тигар који ми је већ растргао неколико телади. Желим да га ухватим. Ја додуше немам дозволу за лов на тигрове, али ако упадне у замку... Већ сам је направио, треба ми само мамац.

За бивола је дао малу своту новца. Није много ни вредео, јер није био више способан за рад. Једино лепо на њему били су његови рогови који су имали сјај слонове кости. Сеоска деца су се играла са њим, јахала на његовим леђима, вукла га за длаке на челу и гурала му своје мале црнпурасте руке у уста. Посматрајући их својим благим погледом Јинга им је све дозвољавао и био очигледно задовољан што је бар неком потребан.

Хондин, најстарији Галин син, дотерао је бивола на Колбертову фарму и предајући га рекао мало тужно:

— Ја сам јахао на Јингиним леђима још пре но што сам проходао. Сваки дан сам га водио на купање. Он воли да се ваља у муљ, да му се само ноздрве виде. Хоћете ли га и ви водити на реку?

Колберт прогунђа нешто неразумљиво јер није желео да објашњава дечаку за шта му је биво потребан. То је било довољно да Хондин, врло бистар дечак, брзо схвати да нови власник нема добре намере. Он нагло прогута пљувачку и уздахну, али не рече ништа. Видео је да је његов отац примио новац и да према томе Јинга више не припада њима.

Било ми је жао дечака. Покушао сам да га одобровољим и поклоних му леп џепни ножић.

Следећег јутра појавио се Хондин и затражио да бивола последњи пут поведе на купање. Седео је на леђима животиње која је задовољно загазила у воду. Све више се ваљивала у муљ, тако да су јој се најзад виделе само ноздрве и жућкасти рогови.

Хтели смо да дечак не буде ту кад бивола поведемо према замки. Али је стари биво одбијао да пође са нама, као да је предосећао шта ће му се десити. Били смо приморани да замолимо Хондина за помоћ. Дечак послуша без речи. Јинга је полако гегао за дечаком уским путем кроз џунглу. Колбертов слуга је дубоко у шуми вешто направио замку од савијених бамбусових штапова и покрио је лишћем.

Требало је да Хондин угура Јинга у замку и да га привеже. Дечак послуша, а онда изиђе напоље и оде не окренувши се. Вратио се на фарму али му Колберт рече:

— Иди кући, овде више нема посла за тебе.

Дечак нестаде као сенка, али сам осетио да није отишао.

Целе ноћи нисам спавао. Нешто ме је морило — мислио сам на бивола, на његове благе смеђе очи, на сиво крзно, на угнута леђа и ноге које су постале уморне служећи човеку. Колберт ми је дуговао много новца. Знао сам да ће ми га вратити кад ухвати тигра и прода његово крзно. Али изгледи на новац нису ме нимало радовали. Личио сам себи на издајицу, на крвника према створењу које није могло да се брани.

Устао сам и погледао напоље. Небо је имало зелену боју као смарагд. Ускоро је и сунце требало да гране. У тропима нема свитања, сунце нагло засија као кад се упали осветљење.

Испод једног дрвета угледах малу белу гомилу. Био је то Хондин склупчан као куче. Имао сам право, он није отишао кући. Чекао је. Можда је желео да види живог тигра као и сви индијски дечаци. Или је можда мислио на Јинга, старог бивола, који га је носио на леђима још док није умео да хода.

Нешто као да ме гурну да изиђем. Можда још има наде за Јинга? Можда тигар још није дошао.

Нека Колберт задржи свој новац, мени он није потребан кад због њега треба неко да страда!

Узео сам пушку и изишао напоље. Небо је већ било јасно плаво. Убрзо ће постати црвенољубичасто, па ће планути жуто.

Хондин нечујно устаде кад ме угледа.

— Идемо до Јинге, можда... — рекох, и он одмах схвати на шта мислим.

Трчали смо узаном путањом кроз џунглу. Мали Индус је измакао далеко испред мене. Кад смо стигли до замке видели смо да је стари биво још жив. Стајао је мирно и скрушено нагао тешку главу према земљи. Кад је чуо наше кораке он подиже своје велике благе очи.

— Одвежи га! — рекох у брзини готово грубо.

Нисам желео да покажем шта осећам, али брже него што је ико могао Хондин извуче старог бивола. Животиња је трљала њушку о голо раме дечака. Да ли је слутила шта смо хтели да учинимо с њом па је сада захваљивала, или се само умиљавала малишану?

Хондин је пошао напред, за њим се гегао стари биво између густих зидова џунгле са обе стране уске стазе.

Одједном нешто запуцкета и Хондин врисну. Све се одиграло тако брзо да нисам стигао ни пушку да подигнем. Једно тамносмеђе чудовиште избило је уз језиво гроктање из џунгле — дивљи вепар иза кога је ишла крмача са неколико младих.

Међу најопасније звери џунгле спадају дивљи вепрови. Њихове кљове су оштре као ножеви, а бес им не зна за границе. Чак и тигар избегава сусрет са њим.

Неман се баци на дечака који је стајао укочен од страха.

Осетивши опасност Јинга спусти главу и муњевитом брзином пређе у напад. Једно тамно тело полете кроз ваздух, паде ломећи шипражје, на земљу, покуша да се подигне а онда се умири. Својим јаким роговима Јинга је сломио вепру кичму.

Али и он је био тешко рањен. Оштре вепрове кљове пробиле су му вратну жилу. Ништа нисам могао да учиним. Тамна крвава локва помешана са прашином нагло се ширила насред пута. Дигао сам пушку и ослободио бивола мука.

Хондин ме погледа ћутке. Нешто га је стезало за грло: Јинга је спасао живот њему који га је везао у замку и који је допустио да га жртвује за неколико новчића!

— Јинга је био сила! — рекох да бих га утешио јер сам видео да је дечак стискао мале руке толико да су се забелели зглобови.

— Послаћу неког да пренесе бивола — обећао сам му.

Сахранили смо га као што се сахрањује ратни друг.

КО САМ ЈА?

Велико интересовање је побудио оглас с натписом: „Ко сам ја?“ — у једном дневном листу у Тел Авиву. Питање је поставио Израелац Јакоб Махата, који је, кад му је било шест месеци пребачен из Пољске у Израел не знајући ко су му родитељи.

Махата, сада војник, примио је на овај оглас преко 20 одговора. Међу њима и одговор свог оца који га је препознао по фотографијама. Судија Бен Парат није признао сродство све док стари Махат није казао да дечак на телу има једну бразготину. Тако је доказано сродство између старог и младог Махата. Отац и син сада живе заједно и срећно у Тел Авиву.

ДИНАР ЗА ОДЛУКУ

У својим успоменама о великом психоаналитичару Фројду његова синовица Хела Фрој Бернејс, каже на једном месту:

„Мој стриц Сигмунд Фројд и ја разговарали смо једном о томе како неки људи тешко доносе чак и једноставне одлуке.

— Рећи ћу ти шта им ја саветујем у таквим случајевима — рекао ми је стриц. — Да бацају новчић.

— Не верујем — одговорила сам му. — Немогућно је да ти, научник, можеш да пустиш да одлука о нечему зависи од случајности, од тога да ли ће, кад се баци новчић, пасти круна или глава.

— Драга моја, ако им кажем да бацају новчић то не значи да им и саветујем да слепо поступе према исходу бацања. Од њих само захтевам да погледају која је страна пала, а тада да помисле како је на њих утицала „одлука“. Да се запитају: Да ли сам задовољан? Или сам разочаран? Уверавам те да људи тада тачно осете која би им одлука одговарала а која не и, у већини случајева, одлуче — правилно.

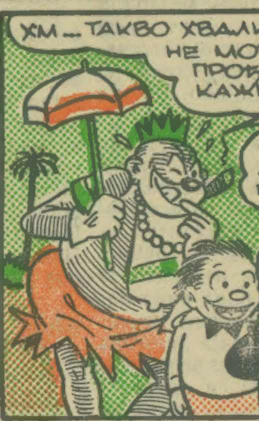

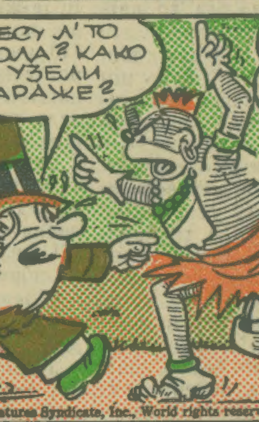

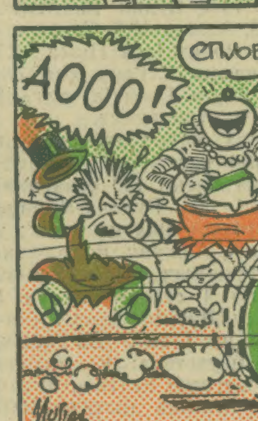

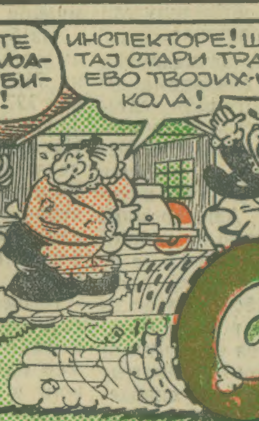

Да ли знате?

Болничарка на облакодеру

Болничарка Мериш Шихан обавља своју дужност на 52 другом спрату једног облакодера који се гради у Њујорку. Дужност јој је да укаже прву помоћ повређеним радницима. Њено одело за овај посао свакако не личи на одело њених другарица у болницама.

Ретки

Музеј часовника је недавно отворен у Швенингену, на Некару у Бад-Виртембергу. Ту је изложено око 1500 часовника и будилника који се сматрају као најлепше и најинтересантније израђени за време последњих 400 година.

Ако су ваздушне кочнице неисправне

Сигнал изнад главе возача камиона или аутобуса опомиње га да је настао квар на ваздушним кочницама услед губитка ваздушног притиска. То је још један изум који омогућује сигурнију вожњу.

Парно грејање у пећини

Црни медвед из Јелоустонског парка у САД, сместио се и ове зиме у пећину са „парним грејањем" да проведе свој дуги зимски сан. Са њим су и његова два младунца. Пећина се налази у делу где су гејзири, у стени која наткриљује извор и језерце вреле воде а други извор је мало изнад пећине. Веома топла пара греје стан у којој спавају медведи. Тек у пролеће кад се сан заврши медведи ће напустити овај стан са бесплатним парним грејањем.

Први...

Први централни институт за радијацију у Савезној Немачкој Републици биће отворен јула ове године у сасвим новим зградама општинских болница у Нирнбергу. Институт ће бити снабдевен најмодернијим апаратима за дијагнозу и терапију зрачењем. У подземном заклону опасаном бетонским зидом дебелим 1.50 метар биће смештена „кобалтна бомба". Заједно са инсталацијама институт ће стајати око 2 милиона марака.

Благовремена опомена

У једној лабораторији у САД направљен је мали уређај, једва као налив перо, који својим сигналима опомиње онога ко га носи да је изложен зрачењу гама зракова. Апарат даје двоструки сигнал: звуком прво опомиње а онда сићушним неонским сијалицама означава опасност.

Првенство непушачима

Према досадашњим прописима на немачким железницама најмање једна трећина места у купеима морала је да буде осигурана за непушаче. Нови ред вожње пружа им још већу заштиту јер предвиђа да однос између места у брзим возовима буде један према један. Уколико се пушачи нађу у непушачком купеу, мораће да изађу у ходник да попуше своју цигарету.

Нов рекорд у авијацији

Познати амерички пробни пилот на ракетном авиону X-15 постигао је нови рекорд у брзини. На висини од

31.594 метра изгубио је тежину и летео брзином од 5.053 километра на час. На слици је генерал-мајор који му је пожелео успех при узлетању.

Стабилизована камера

Треперење филма, проузроковано кретањем камере за време снимања, може да се избегне помоћу овог алуминијумског рама тешког 3 килограма. Ако га камерман држи на његовим избалансираним тачкама, камера има готово жироскопску стабилност, чак и у чамцу или аутомобилу који се креће.

Проучавање живота испод леда Арктика

Први примерци планктона прикупљени у води испод арктичког леда проучавају се сада у једној лабораторији у САД. На свом путу испод леденог покривача америчка нуклеарна подморница „Сидраген" сакупила их је специјалним уређајима и смрзнуте послала у лабораторију. Раније су планктони вађени кроз рупе избушене у леду. Научници покушавају да одреде у коме пределу почиње да се меша морски животињски свет Северног Атлантика и Северног Пацифика.

Алтернатива

Када је на 94. рођендан Бернарда Шоа упитао један новинар за здравље, он је одговорио:

— Драго дете, у мојим годинама човек се осећа или добро или је већ одавно мртав.

Велико знање

Код професора Лихтенберга дошао је један студент да се опрости, јер је одлазио у други град.

— Господине професоре — изјавио је студент патетично — увек ћу се сећати да вама имам да захвалим за све знање које сам стекао.

— Молим, молим — одговорио је велики подругљивац Лихтенберг срдачно одбијајући — не говорите ми о таквој маленкости.

Самоспознаја

Максу Шилингсу, бившем управнику Берлинске опере, дошао је један сат пре почетка представе „Лоенгрина" један момак и јавио:

— Госпођа В., оперска певачица, отказала је за вечерас. Не може да пева Елзу!

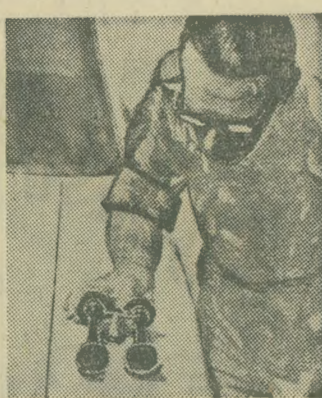
Са олакшањем је Шилингс одговорио:

— Права је срећа што је најзад и сама то увидела.

Темпо, темпо!

Доницети је био познат по томе што је своје опере невероватно брзо компоновао. Једног дана га је упитао један познаник да ли је могућно да је Росини свога „Севиљског берберина" написао за свега 13 дана.

— Тринаест дана? То може и да буде тачно — одговорио је Доницети. Росини је увек сувише споро радио.

Снажна сирена на малом аутомобилу

Сопственици малих аутомобила не морају да се плаше снажних сирена на већим колима. Ова мала сирена има звук који се добро чује на 1500 метара даљине и врло лако се монтира на било који део аутомобила.

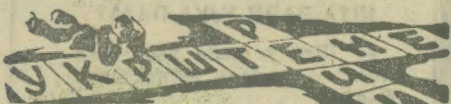
Највећа

Највећи „кобалтна бомба" у Европи за борбу против рака, недавно је припремљена за рад у болници свети Ђорђе у Хамбургу. Јачина зрачења радиоактивног кобалта у „бомби" одговара зрачењу од око 10 килограма радијума.

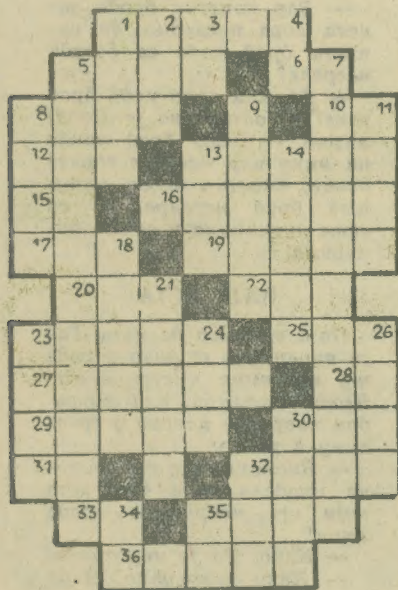
Ручна моторна тестера

На слици се види ручна тестера који има бензински мотор са ваздушним хлађењем. Тешка је осам килограма. Стабло чији обим износи 50 сантиметара може ова тестера да пресече за 18 секунди.

Водоравно: 1) француски економист (18 в.); 6) река у западној Африци; 8) домаћа животиња; 9) француски књижевник (Клод); 11) град у Холандији; 14) иницијали проналазача бацила ТБЦ; 15) животна намирница; 16) јапанска мера за дужину; 17) предворје; 19) хемијски знак за галијум; 20) једна нота; 21) кошница; 22) предлог; 23) равница у Војводини; 25) предлог; 26) отац (слов.); 27) хемијски знак за радијум; 29) аутор романа „Дон Кихот"; 32) немани; 33) наша река; 34) страно женско име; 37) стварање влакнастог ткива

Усправно: 1) бисквит; 2) слово латинице; 3) дан у седмици; 4) два слова; 5) енглеска мера за дужину; 6) личност из Ћосићевог романа „Корени"; 7) река у Француској; 8) место на Јадрану; 10) савремени швајцарски књижевник; 12) град у СССР; 13) музичка нота; 18) град у СССР; 19) узвик; 21) један хемијски елеменат; 22) чинија; 23) део биљке; 24) риба из реда кошљориба; 25) осовина; 26) ономатопеја лавежа; 28) старојудејски цар; 30) шаховски термин; 31) врста дрвета; 35) река у француској; 36) предлог.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) мио; 4) ему; 7) мандолина; 10) ара; 11) Тир; 12) ла; 13) пањ; 15) ка; 16) Обел; 18) обад; 20) Уна; 21) Рот; 22) Атика; 25) ада; 27) ови; 29) ала; 31) Дравоград; 34) на; 35) Емс; 36) В(учо) А(лександар); 37) окно; 39) паун; 41) Сар; 42) еја.

Усправно: 1) марабу; 2) ина; 3) од; 4) ел; 5) мит; 6) уникат; 7) мало; 8) ода; 9) Арад; 13) плата; 14) њорка; 17) Ена; 19) боа; 23) идиом; 24) сврака; 26) славуј; 27) однос; 28) И(во) А(ндрић); 29) ар; 30) Адана; 32 вео; 33) ГСП; 39) нр; 40) ае.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ГДЕ СУ ГРЕШКЕ?

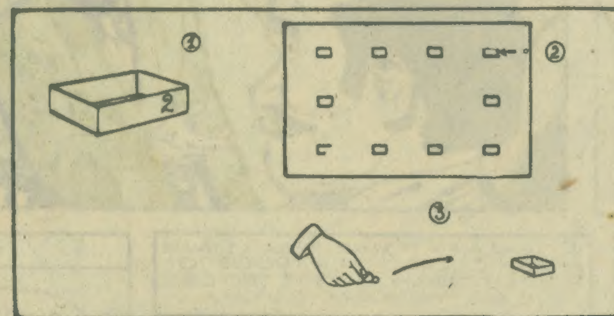
Чика Јова радо проводи свој годишњи одмор у пољу јер много воли да негује цвеће. На слици га видимо како, задовољан, залива лалу.

Ова слика има осам грешака. Покушајте да их пронађете за пет минута.

СТОНИ »ГОЛФ«

Узмите десет празних кутија од шибица и то само кутије без навлаке јер су вам оне потребне за игру. Сваку кутију обележите бројевима од 1—10 (сл. 1). Поређајте кутије на сто према распореду (сл. 2) и почните игру. Исеците од дебљег картона два круга, један већи а други мањи. Већи нека буде као петодинарка а мањи као динар. Већи котур држите у руци а мањи положите на сто, па већим убацујте мањи у кутије од шибица. Сваки играч, када дође на њега ред, покушаће да убаци мали котур у прву кутију, затим у другу, трећу и редом док не убаци у свих

десет. За сваку кутију дозвољена су по три покушаја. Ако уз три пута не буде успео да убаци редом у све кутије, игру преузима други играч, који почиње од прве кутије као и његов претходник. Ко први убаци котур у свих десет кутија, постиже десет поена, и — победник је.

ЛАВИРИНТ

Под зидинама утврђеног средњовековног замка стоји путујући певач. Којим путем да крене да би стигао до свог пријатеља на врху куле?

... на малом простору од Кнез Михајлове до Саборне цркве у Београду изграђена је 1886. године прва модерна калдрма од камене коцке.

... маја месеца 1831. године Србија је добила прву сталну штампарију после оних краткотрајних из 16 века.

... статистичари тврде да сваког јутра мушкарци у Сједињеним Америчким Државама обрију са својих лица 800.000 километара браде.

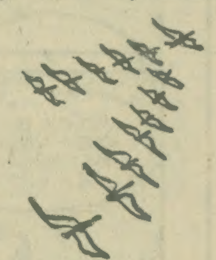
... у Шведској се, поред обичних боца за млеко, могу видети и мрке. Потрошачи тврде да млеко из таквих боца има бољи укус. Наиме, укус млека умногоме зависи од аскорбинске киселине која се у прозирним боцама распада под утицајем светлости.

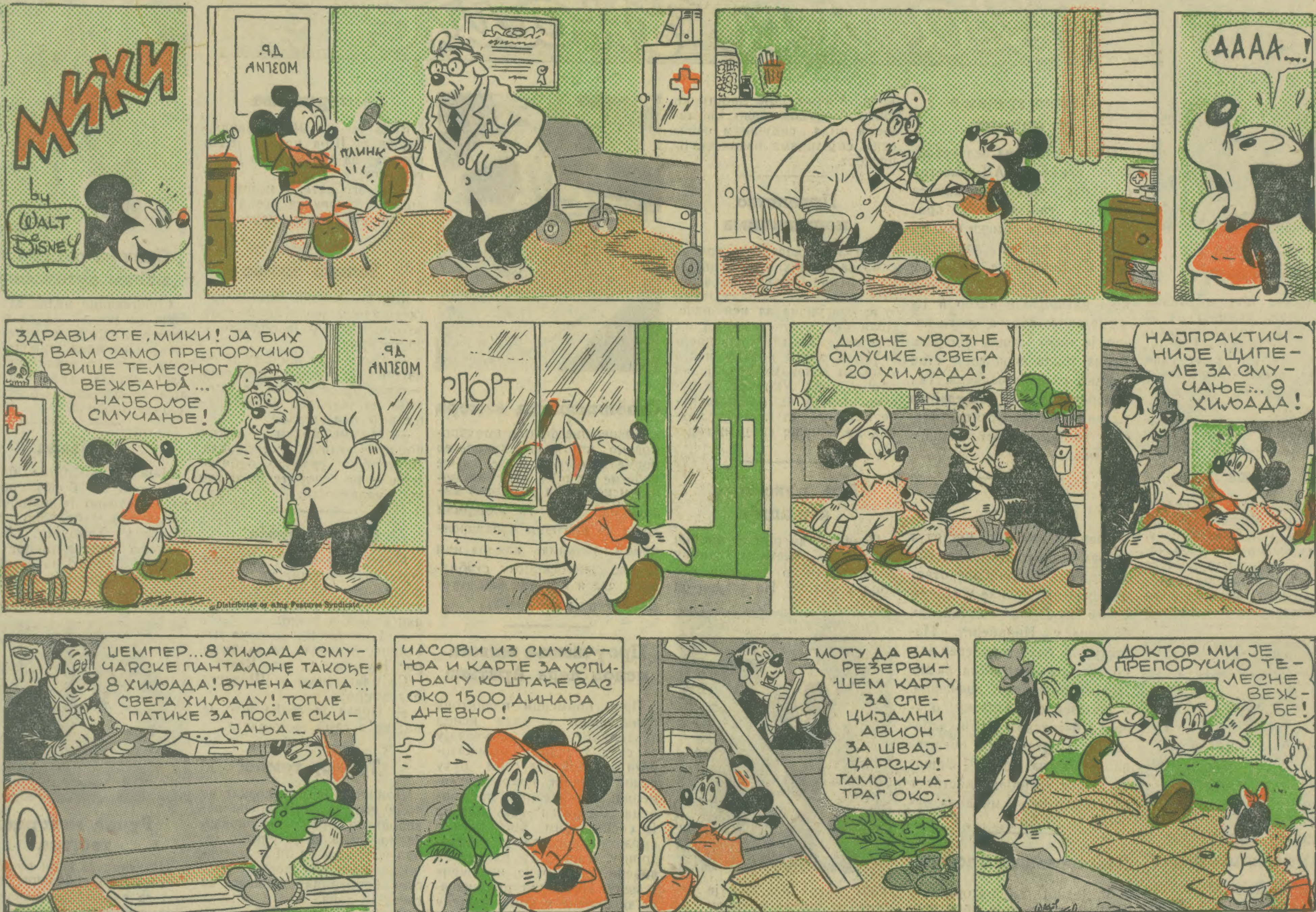
... вештачку свилу први је успео да изради, и то после шестогодишњег рада, Француз Шардоне (1884).

... птице-селице, спремајући се за своја дуга путовања, стварају резерве масти које могу да износу трећину њихове укупне тежине. И птице које се не селе преко зиме стварају масну резерву само што она код њих не прелази шест до седам процената укупне тежине.

... електрично осветљење и трамвај Београд је имао још 1891. године. Водовод је уведен годину дана доцније а канализација 1905.

... од повишења крвног притиска не пате само људи. Болеснике од повишеног крвног притиска срећемо међу жирафама, ћуранима и кокошкама.

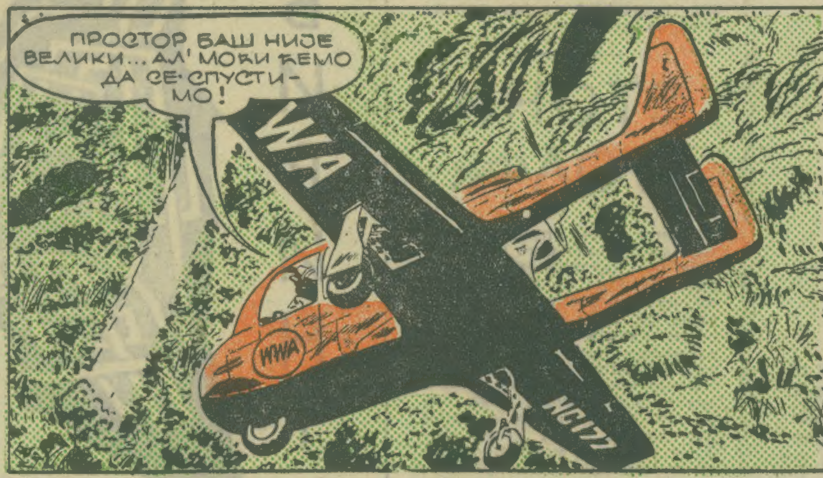

ШТА РАДИ УЈКА ПАЈА?

— Шта је сада твој ујка Паја? — питали једног дана Влају.

— Болесник.

— Али ја те питам чиме се занима ујка Паја, шта ради сада?

— Кашље.

— А када је здрав, шта онда ради?

— Онда не кашље!

— Али ја бих хтео да знам шта је твој ујка Паја када није болестан и када не кашље.

— Онда је здрав! — одговорио је мирно Влаја.

САМО КАДА БРОД ТОНЕ

Једна старија жена разговарала са Попајем па га између осталог упитала:

— Зар капетан брода заиста мора последњи да напусти брод када се догоди несрећа?

— Да, али само када брод тоне! — одговорио је Попај мирно. — Када брод наиђе на мину или када је торпедован, капетан брода напушта брод истовремено са свим путницима и свим морнарима.

НИЈЕ ИСТА

Паја одлучио да купи Гаји виолину и отишао у радњу музичких инструмената. Купио виолину, али сутрадан навратио поново у трговину и рекао:

— Виолина коју сте ми јуче продали није она иста коју сте испробали преда мном!

— Како! То је немогућно!

— Како немогућно! Звук оне виолине био је потпуно чист када сте је ви пробали, а код куће када је мој сестрић почео да свира шкрипала је као неподмазана машина.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика“ штампарско-издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101 707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.